

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ-
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

**Εναλλακτικός Τουρισμός και Κοινωνική
Επιχειρηματικότητα :
Διερεύνηση του συγκεκριμένου κλάδου
παραγωγικότητας**

**Εισηγητής: Δρ. Φραγκίσκος Ξηρουχάκης, Διδάσκων Τμήμα Διοίκησης
Επιχειρήσεων και Τουρισμού, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο/
Μέλος ΣΕΠ του ΕΑΠ (ΔΤΕ)**

Σπουδάστρια: Ιβάνοβα Εκατερίνα

A.M.: ΔΤ7127

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2020

Copyright © Ιβάνοβα Εκατερίνα, 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Κρήτης δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την στήριξη τους σε όλα τα φοιτητικά μου χρόνια. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ξηρουχάκη Φραγκίσκο για την αμέριστη βοήθεια και καθοδήγηση για την καλύτερη δυνατή συγγραφή της πτυχιακής εργασίας μου, καθώς και τα υπόλοιπα μέλη της εξεταστικής επιτροπής τον Δρ. Μάρκο Κουργιαντάκη και Δρ. Νικόλαο Τριχά.

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια διερεύνησης των αποτελεσμάτων που επιφέρει η εφαρμογή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και η χρήση του εναλλακτικού τουρισμού. Με την αύξηση της κοινωνικής οικονομίας, τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότεροι νέοι επιχειρηματίες τείνουν προς την ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων, αλλά και ήδη υφιστάμενες επιχειρήσεις αλλάζουν την νοοτροπία τους μέσω βιώσιμων τακτικών ανάπτυξης. Οι μορφές εναλλακτικού τουρισμού αποτελούν, πλέον, την κινητήρια δύναμη του τουριστικού κλάδου, που λύνει πολλά σύγχρονα προβλήματα, όπως την εποχικότητα στον τουρισμό, την καταστροφή των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων, την κρατική οικονομική αστάθεια κλπ.

Σκοπός της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας είναι να διερευνήσει την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Παρακάτω, θα ακολουθήσει ανάλυση χρήσιμων ορισμών και εννοιών που αφορούν την κοινωνική επιχειρηματικότητα και τον εναλλακτικό τουρισμό, και σε συνέχεια θα παρουσιαστεί μία συγκριτική ανάλυση μεταξύ δύο κοινωνικών επιχειρήσεων. Ο αναγνώστης στο τέλος της παρούσης πτυχιακής, θα έχει μια πλήρη εικόνα για τις επιδράσεις της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην οικονομία και την κοινωνία, αλλά και για τον ρόλο των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη και τα οφέλη που επιφέρει η χρήση της.

Abstract

The purpose of the present thesis is to investigate the effects of applying social entrepreneurship and the use of alternative tourism. With the growth of the social economy in recent years more and more new entrepreneurs are moving towards the establishment of social enterprises but existing businesses are also changing their mindset through sustainable growth tactics. Alternative forms of tourism are now the driving force of the tourism industry which solves many contemporary problems such as seasonality in tourism, destruction of the environmental and cultural resources, state economic instability, etc.

The purpose of this thesis is to explore the development of alternative forms of tourism through social entrepreneurship. Below we will analyze the useful definitions and concepts related to social entrepreneurship and alternative tourism, followed by a comparative analysis between two social enterprises. The reader at the end of this thesis will have a complete picture of the impact of social entrepreneurship on the economy and society but also on the role of alternative forms of tourism in sustainable development and the benefits of its use.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	10
Κεφάλαιο 1: Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.....	12
1.1 Ορισμός του εναλλακτικού τουρισμού.....	12
1.2 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού	12
1.2.1 Αγροτουρισμός/ αγροτικός τουρισμός.....	12
1.2.2 Οικοτουρισμός/ οικολογικός τουρισμός.....	13
1.2.3 Χιονοδρομικός τουρισμός/ τουρισμός χιονοδρομικών σπορ	13
1.2.4 Ορεινός/ ορειβατικός τουρισμός.....	14
1.2.5 Πολιτισμικός τουρισμός.....	15
1.2.6 Θρησκευτικός τουρισμός	15
1.2.7 Εκπαιδευτικός/ επιστημονικός τουρισμός.....	16
1.2.8 Αστικός τουρισμός	16
1.2.9 Επαγγελματικός τουρισμός.....	16
1.2.10 Θαλάσσιος τουρισμός.....	16
1.2.11 Τουρισμός περιπέτειας	17
1.2.12 Ιαματικός\ θεραπευτικός τουρισμός	17
1.2.13 Αθλητικός τουρισμός.....	18
Κεφάλαιο 2: Η ανάλυση της κοινωνικής καινοτομίας	19
2.1 Τι είναι κοινωνική οικονομία	19
2.1.1 Τι είναι κοινωνική επιχείρηση.....	20
2.2 Η έννοια της καινοτομίας.....	20
2.2.1 Η έννοια της κοινωνικής καινοτομίας	21
2.2.2 Τα έξι διαδικαστικά στάδια της κοινωνικής καινοτομίας	21
2.3 Κοινωνική οικονομία σε Ευρώπη και Ελλάδα.....	22
2.3.1 Το πρόγραμμα κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL και ο νόμος 4019	23
Κεφάλαιο 3: Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό	25
3.1 Τι είναι επιχειρηματικότητα και επιχειρηματίας	25
3.1.1 Η κατηγοριοποίηση των επιχειρήσεων.....	25
3.2 Τι είναι η κοινωνική επιχειρηματικότητα και ποια τα χαρακτηριστικά της	27
3.2.1 Κατηγορίες κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων	28
3.3 Η σύνδεση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με τον τουρισμό	28
Κεφάλαιο 4: Ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω του εναλλακτικού τουρισμού και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας	31
4.1 Η οικονομική και νομική σύσταση των κοινωνικών επιχειρήσεων	31

4.1.1	Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση ή Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρία	32
4.2	Τάσεις και προοπτικές ανάπτυξης του κοινωνικού τουρισμού σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο	33
4.2.1	Η Χάρτα του αειφόρου και εναλλακτικού τουρισμού και ο Οδηγός 21/ Agenda 21	34
4.3	Η συμβολή του εναλλακτικού τουρισμού και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην τοπική ανάπτυξη	35
Κεφάλαιο 5:	Μεθοδολογία Έρευνας	37
5.1	Εισαγωγή	37
5.1.1	Σκοπός της συγκριτικής ανάλυσης μεταξύ των δύο επιχειρήσεων	37
5.1.2	Σύσταση και περιεχόμενο της συγκριτικής ανάλυσης	38
Κεφάλαιο 6:	Μελέτη: Συγκριτική Ανάλυση μεταξύ δύο Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων	39
6.1	Παρουσίαση της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης «Το Χαρούπι»	39
6.1.1	Σκοπός του «Χαρουπιού»	40
6.1.2	Διοικητικά μέλη του συνεταιρισμού	40
6.1.3	Δραστηριότητες του «Χαρουπιού»	41
6.1.4	Οικονομικά στοιχεία της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης	43
6.1.5	Ανάλυση SWOT	43
6.2	Παρουσίαση της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης «Agkistro Action»	45
6.2.1	Σκοπός της «Agkistro Action»	46
6.2.2	Διοικητικά μέλη της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης	46
6.2.3	Δραστηριότητες της «Agkistro Action»	46
6.2.4	Οικονομικά στοιχεία της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης	48
6.2.5	Ανάλυση SWOT	48
6.3	Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δύο επιχειρήσεων	49
6.4	Συμπεράσματα από την έρευνα	50
Συμπεράσματα		52
Προτάσεις		54
Βιβλιογραφία		55
Παράρτημα Α: Τουρισμός		60
Παράρτημα Β: Ανάλυση της έννοιας της κοινωνικής επιχείρησης		61
Παράρτημα Γ: Προτάσεις		62

Πίνακας Εικόνων

ΕΙΚΟΝΑ 1.1 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	13
ΕΙΚΟΝΑ 1.2 ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	14
ΕΙΚΟΝΑ 1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	15
ΕΙΚΟΝΑ 1.4 ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	17
ΕΙΚΟΝΑ 1.5 ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	18
ΕΙΚΟΝΑ 2.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	19
ΕΙΚΟΝΑ 2.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ.....	21
ΕΙΚΟΝΑ 2.3 Η ΣΠΕΙΡΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ.....	22
ΕΙΚΟΝΑ 3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	27
ΕΙΚΟΝΑ 6.1 ΤΟ ΧΑΡΟΥΠΙ.....	39
ΕΙΚΟΝΑ 6.2 ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.....	42
ΕΙΚΟΝΑ 6.3 ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ.....	42
ΕΙΚΟΝΑ 6.4 ΑΓΚΙΣΤΡΟ ΔΡΑΣΗ.....	45
ΕΙΚΟΝΑ 6.5 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ «ΑΓΚΙΣΤΡΟ ΔΡΑΣΗ».....	47
ΕΙΚΟΝΑ 6.6 ΤΟΞΟΒΟΛΙΑ ΣΤΗΝ "ΑΓΚΙΣΤΡΟ ΔΡΑΣΗ".....	47

Πίνακας Πινάκων

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΜΕ	26
--	----

Εισαγωγή

Τις τελευταίες δεκαετίες, η κοινωνική οικονομία, και κατ' επέκταση η κοινωνική επιχειρηματικότητα, γνώρισε ραγδαία ανάπτυξη στην Ευρώπη. Η ασταθής οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Ελλάδας, ώθησε τους νέους επιχειρηματίες να εφαρμόσουν την κοινωνική καινοτομία. Αρκετές κοινωνικές επιχειρήσεις της χώρας επιλέγουν τον συνδυασμό της αλληλέγγυας κοινωνικής δράσης με την παροχή υπηρεσιών τουρισμού, καθώς η Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως ένας από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς.

Ο τουρισμός παρά την θετική του συμβολή στην οικονομία και την κοινωνία, επιφέρει ταυτόχρονα και μια σειρά από αρνητικές επιδράσεις στο φυσικό περιβάλλον, την τοπική και πολιτιστική κληρονομιά. Έτσι, η αρνητική ανάπτυξη του τουρισμού οδήγησε στην προώθηση βιώσιμων μορφών τουριστικής ανάπτυξης, που αποσκοπούν όχι μόνο στην κερδοφορία, αλλά στην διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτισμού, στα ενδιαφέροντα της τοπικής κοινωνίας και την οικονομική ανάπτυξη αυτής.

Στόχος της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας, είναι η προσέγγιση των εννοιών, όπως η κοινωνική οικονομία, η κοινωνική επιχειρηματικότητα και καινοτομία, ο εναλλακτικός τουρισμός και οι μορφές του, καθώς και η παρουσίαση της σύστασης και της λειτουργίας επιχειρήσεων που αναπτύσσονται εν μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Στις ενότητες που θα ακολουθήσουν θα αναλυθούν τα εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται ο ορισμός του εναλλακτικού τουρισμού και οι μορφές του εναλλακτικού τουρισμού με συγκεκριμένα παραδείγματα, όπως ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός κ.λπ. **Στο δεύτερο κεφάλαιο**, γίνεται ανάλυση της κοινωνικής οικονομίας, το τι εστί κοινωνική καινοτομία και κοινωνική επιχείρηση, η έννοια της καινοτομίας και της κοινωνικής καινοτομίας, ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να αντιληφθεί τη διάσταση της καινοτομίας και το όφελος της εφαρμογής της.

Έπειτα, παρουσιάζονται τα έξι διαδικαστικά στάδια της κοινωνικής καινοτομίας, ή αλλιώς η σπείρα της κοινωνικής καινοτομίας, που βοηθά στη μεθοδική διαμόρφωση μίας κοινωνικής επιχείρησης ή μίας ιδέας. Στο τέλος του κεφαλαίου, αναλύεται η σημασία της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, καθώς και μέσω πιο μορφών αναπτύσσεται. Έπειτα, αναφέρονται ορισμένα σημαντικά αναπτυξιακά προγράμματα και νομοθετικά πλαίσια της κοινωνικής οικονομίας, όπως το πρόγραμμα κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL και ο νόμος 4019.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται η έννοια της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στον τουρισμό. Αρχικά, δίνονται χρήσιμοι ορισμοί για το τι είναι επιχειρηματικότητα και επιχειρηματίας, σε συνέχεια παρουσιάζεται η κατηγοριοποίηση των επιχειρήσεων σύμφωνα με το μέγεθός τους. Αφού, ο αναγνώστης αποκτήσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για την επιχειρηματικότητα και τις επιχειρήσεις, γίνεται εμβάθυνση στην έννοια της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και των χαρακτηριστικών αυτής, καθώς και οι επιχειρήσεις που αναπτύσσονται στα πλαίσιά της, οι κοινωνικές επιχειρήσεις και η κατηγοριοποίησή τους. Στο τέλος του κεφαλαίου, παρουσιάζεται η σύνδεση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με τον τουρισμό.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, διερευνάται η ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και του εναλλακτικού τουρισμού. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η οικονομική και νομική σύσταση των κοινωνικών επιχειρήσεων, καθώς και η κατηγοριοποίησή τους σε Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) και Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες (Α.Μ.Κ.Ε.). Στη συνέχεια του κεφαλαίου, αναφέρονται οι τάσεις και οι προοπτικές ανάπτυξης του κοινωνικού τουρισμού σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, όπου στα πλαίσια αυτής της ανάπτυξης

σχηματίστηκαν συγκεκριμένες πολιτικές, όπως η Χάρτα του Αειφόρου Τουρισμού και ο Οδηγός 21(Agenda 21). Τέλος, αναφέρεται η συμβολή του εναλλακτικού τουρισμού και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην τοπική ανάπτυξη.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας που έχει ακολουθηθεί στη παρούσα πτυχιακή εργασία. Αρχικά, μέσω μιας εισαγωγής περιγράφεται η μέθοδος που έχει ακολουθηθεί για τη συγγραφή της έρευνας και για την συλλογή των πληροφοριών σε αυτήν. Έπειτα, αναλύεται ο σκοπός της συγκριτικής μελέτης μεταξύ δύο κοινωνικών επιχειρήσεων, καθώς και το περιεχόμενο της ανάλυσης.

Στο έκτο κεφάλαιο, ακολουθεί η συγκριτική ανάλυση. Στη μελέτη αυτή, παρουσιάζονται οι κοινωνικές επιχειρήσεις «Το Χαρούπι» και «Άγκιστρο Δράση», που δραστηριοποιούνται μέσω του εναλλακτικού τουρισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης. Στη συνέχεια του κεφαλαίου, παρουσιάζονται οι δράσεις, οι σκοποί/στόχοι, η λειτουργία και οικονομικά στοιχεία της κάθε επιχείρησης. Στο τέλος του κεφαλαίου αυτού, μέσα από την έρευνα και παρουσίαση των στοιχείων των δύο επιχειρήσεων, αναφέρονται οι ομοιότητες και οι διαφορές μεταξύ τους, καθώς και τα συμπεράσματα από την έρευνα. Η τελευταία ενότητα που ακολουθεί, αφορά τα γενικά συμπεράσματα από την πτυχιακή εργασία και τις προτάσεις για την μελλοντική εξέλιξη του εναλλακτικού τουρισμού και των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Κεφάλαιο 1: Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού

1.1 Ορισμός του εναλλακτικού τουρισμού

Ο εναλλακτικός τουρισμός πρωτοεμφανίστηκε μετά το 1980, καθώς άρχισε να εντείνεται η ανάγκη για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη με στόχο περιοχές που ήταν στα αρχικά στάδια της ανάπτυξης τους και με τον κατάλληλο προγραμματισμό θα ήταν σε θέση να υιοθετήσουν βιώσιμα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, αλλά και περιοχές που αναπτύχθηκαν μέσω του προτύπου του οργανωμένου μαζικού τουρισμού. (για τον ορισμό και τις κατηγορίες του τουρισμού βλέπε Παράρτημα Α σελ.60-61)

Με τον όρο «εναλλακτικός τουρισμός», αναφερόμαστε σε μία κατηγορία τουρισμού η οποία περιλαμβάνει κίνητρα που συνδέονται με συγκεκριμένα θέματα όπως: φυσιολατρία, ταξίδια περιπέτειας, αθλητισμός, περιήγηση, περιβάλλον, γνωριμία με την τοπική παράδοση. Στον εναλλακτικό τουρισμό, οι επισκέπτες είναι αυτοί που συνήθως επιλέγουν έναν ορισμένο τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής του ταξιδιού τους, όπου έχουν την πλήρη αυτονομία των επιλογών τους και περιηγούνται σε αυτό με μικρή ή ελάχιστη χρήση υπηρεσιών οργανωμένου τουρισμού.

Αξίζει να σημειωθεί πως ο εναλλακτικός τουρισμός υποστηρίζει με άμεσο τρόπο την ανάπτυξη μιας ειδικής υποδομής που εξυπηρετεί τους συγκεκριμένους τουρίστες. Επιπλέον, ο κοινός συνδετικός κρίκος, τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς του εναλλακτικού τουρισμού, αποτελεί ο σεβασμός ως προς το περιβάλλον και την τοπική κοινωνία. Τέλος, άλλος ένας στόχος της συγκεκριμένης κατηγορίας τουρισμού, είναι η επιμήκυνση της τουριστικής δραστηριότητας σε όλες τις εποχές του χρόνου. (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001)

1.2 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού

1.2.1 Αγροτουρισμός/ αγροτικός τουρισμός

Ο αγροτουρισμός προσελκύει τουρίστες που επιθυμούν να βιώσουν την αγροτική ζωή και έχουν ως βασικό κίνητρο την γνωριμία με την φύση και την ύπαιθρο. Στην συγκεκριμένη μορφή εναλλακτικού τουρισμού, ο τουρίστας διαμένει είτε σε ξενοδοχειακό κατάλυμα στην αγροτική περιοχή είτε σε ένα αγρόκτημα ή αγροτικό κατάλυμα, παρατηρεί και συμμετέχει σε αγροτικές εργασίες και δραστηριότητες, γνωρίζει την αγροτική παράδοση και τρέφεται από τα φαγητά του ιδίου αγροκτήματος. Πρόκειται για μια μορφή τουρισμού που εμφανίστηκε την δεκαετία του 1960 στις Η.Π.Α., τον Καναδά, την Αυστρία και τη Γαλλία.

ΕΙΚΟΝΑ 1.1 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Πηγή: (travelstyle.gr)

Ο αγροτουρισμός αποτελεί έναν συνδυαστικό κρίκο μεταξύ αγροτικού τομέα και τουρισμού, προκειμένου να υπάρξει ωφέλιμος σκοπός και στους δύο τομείς. Στόχος του αγροτουρισμού είναι η προώθηση της τοπικής βιωσιμότητας, ανάπτυξη και βελτιστοποίηση των τοπικών υποδομών της κάθε περιοχής, καθώς και αξιοποίηση του ντόπιου αγροτικού δυναμικού. (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011)

1.2.2 **Οικοτουρισμός/ οικολογικός τουρισμός**

Ο οικοτουρισμός αναφέρεται ως μία ήπια, υπεύθυνη και φυσιολατρική μορφή τουρισμού υπαίθρου, όπου ο τουρίστας συμμετέχει σε δραστηριότητες παρατήρησης, περιήγησης και επιστημονικής διερεύνησης του φυσικού περιβάλλοντος που επισκέπτεται. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει ενεργά στις διάφορες δραστηριότητες είτε μέσω ορισμένων μορφών αναπαράστασης. Μέσω του οικοτουρισμού, επιτυγχάνεται η διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και η ήπια τοπική ανάπτυξη. (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011)

Στόχος του οικοτουρισμού είναι να αξιοποιηθούν οι τουριστικές δυνατότητες σε περιοχές με πλούσιο φυσικό περιβάλλον, μέσω του σχεδιασμού ενός τουριστικού προϊόντος που έχει άμεση σχέση με την παρατήρηση, την περιήγηση και την διαμονή σε φυσικό περιβάλλον, δηλαδή να ικανοποιεί ανάγκες και ενδιαφέροντα των επισκεπτών. Κύριος γνώμονας αυτών, είναι ο σεβασμός της τοπικής κοινωνίας και η παροχή υψηλής ποιότητας εμπειριών στους τουρίστες. (Κομίλης, 2007)

1.2.3 **Χιονοδρομικός τουρισμός/ τουρισμός χιονοδρομικών σπορ**

Ο χιονοδρομικός τουρισμός φαίνεται να χρονολογείται περίπου πριν από τέσσερις χιλιάδες χρόνια. Ως πεδίο ανάπτυξής του είναι τα οργανωμένα χιονοδρομικά κέντρα που συγκροτούνται από πολυσύνθετες υποδομές όπως εστιατόρια, πίστες, καθώς και

ξενοδοχεία, ειδικά σχεδιασμένα για χειμερινά σπορ, κοντά ή σε απόσταση από ορεινούς οικισμούς. Αυτή η μορφή τουρισμού, αναφέρεται σε τουριστική δραστηριότητα που εξασκείται κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου λόγω των κλιματολογικών συνθηκών που απαιτούνται για τις συγκεκριμένες δραστηριότητες, όπως χιονοδρομία, ελκηθροδρομία κλπ.

ΕΙΚΟΝΑ 1.2 ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Πηγή: (traveldailynews.gr)

Βασικός στόχος του χιονοδρομικού τουρισμού είναι να αξιοποιηθούν περιοχές που διαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές και το φυσικό περιβάλλον, ώστε να προσελκύσουν τουρίστες που επιθυμούν έναν τύπο τουρισμού με αθλητικό χαρακτήρα, σε συνδυασμό με άλλες δραστηριότητες σε ορεινές περιοχές. (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011)

1.2.4 **Ορεινός/ ορειβατικός τουρισμός**

Ο ορεινός τουρισμός παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με τον χιονοδρομικό/ χειμερινό τουρισμό, σε καμία περίπτωση όμως δεν ταυτίζονται απολύτως. Ο ορεινός τουρισμός αφορά συνήθως ταξίδια μικρής χρονικής διάρκειας σε ορεινές περιοχές για δραστηριότητες ήπιας μορφής, όπως περίπατο, περιήγηση, ορειβασία και άλλες αθλητικές δραστηριότητες στην ύπαιθρο. Βασίζεται στο ειδικό κίνητρο των τουριστών για φυσιολατρία σε ορεινές περιοχές.

Στόχος στον ορεινό τουρισμό, είναι η ανάπτυξη και προώθηση των κατάλληλων υποδομών ορειβασίας και περιήγησης, όπως ορειβατικά μονοπάτια, καταλύματα, ειδικά καταστήματα εξοπλισμού κλπ, καθώς και παρόμοιων τουριστικών δραστηριοτήτων σε ορεινούς όγκους. (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011)

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως οι ορεινές περιοχές εντάσσονται στον δεύτερο πιο δημοφιλή και επισκέψιμο προορισμό παγκοσμίως, μετά τα νησιά και τις παράκτιες περιοχές, κερδίζοντας 15-20% του ετήσιου παγκόσμιου τουρισμού. (Δολόγλου, 2008)

1.2.5 Πολιτισμικός τουρισμός

Ο πολιτισμικός τουρισμός αναφέρεται σε τουριστικά ταξίδια που έχουν ως κυρίαρχο κίνητρό τους, δραστηριότητες που σχετίζονται με τον πολιτισμό, όπως η επίσκεψη αρχαιολογικών χώρων, φεστιβάλ και θεατρικών παραστάσεων συνδυάζοντας την γνωριμία της τοπικής παράδοσης και ιστορίας, ηθών, εθίμων και τοπικής γαστρονομίας. Είναι μια μορφή τουρισμού που διαθέτει ευρύ περιεχόμενο και εμπεριέχει αρκετές δραστηριότητες άλλων ειδικών μορφών τουρισμού της ίδιας κατηγορίας. Ακόμη, στις βασικές υποκατηγορίες της συγκεκριμένης μορφής, εντάσσεται ο γαστρονομικός και οινολογικός τουρισμός, που τις τελευταίες δεκαετίες σημειώνει ραγδαία ζήτηση στην τουριστική αγορά. (Μοίρα, 2009) (Τσαρτάς Π. , 1996)

ΕΙΚΟΝΑ 1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Πηγή: (kathimerini.gr)

Βασικός σκοπός του πολιτισμικού τουρισμού, είναι να αναδειχθεί και να αξιοποιηθεί η πολιτιστική κληρονομιά που διαθέτει κάθε χώρα- κράτος, όπως τα αρχαιολογικά, ιστορικά και αρχιτεκτονικά μνημεία για να αναπτυχθεί μια σύνθετη μορφή τουρισμού στην περιοχή όπου σαν αποτέλεσμα θα έχει ο επισκέπτης να γνωρίζει ουσιαστικά τον πολιτισμό, την παράδοση και τον τρόπο ζωής των κατοίκων του τόπου. (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011)

1.2.6 Θρησκευτικός τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός αναφέρεται σε ταξίδια θρησκευτικού χαρακτήρα, σε τόπους θρησκευτικής λατρείας όπως είναι η Μέκκα, οι Άγιοι Τόποι κλπ. Οι τουρίστες που επιλέγουν την συγκεκριμένη μορφή τουρισμού, επισκέπτονται περιοχές με θρησκευτικά μνημεία με σκοπό να έρθουν σε στενή επαφή αλλά και μελετήσουν την θρησκευτική κληρονομιά και παράδοση, που συνδέονται άμεσα με τον πολιτισμό, αφού η θρησκεία αποτελεί τμήμα του.

Ο βασικός σκοπός της συγκεκριμένης μορφής είναι η καλύτερη δυνατή ανάδειξη και προβολή περιοχών θρησκευτικού χαρακτήρα, ώστε να υπάρχει επισκεψιμότητα από τουρίστες με θρησκευτικά ενδιαφέροντα . (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011) (Μοίρα, 2009)

1.2.7 **Εκπαιδευτικός/ επιστημονικός τουρισμός**

Ο εκπαιδευτικός ή επιστημονικός τουρισμός αφορά το ταξίδι με βασικό κίνητρο την εκπαίδευση, όπως η επίσκεψη εκδηλώσεων και η παρακολούθηση σεμιναρίων, αλλά και με κίνητρο την επιστήμη, για επιστημονικές ανταλλαγές, έρευνες, σεμινάρια κλπ. Έτσι, οι τουρίστες της συγκεκριμένης μορφής επιδιώκουν να επιμορφωθούν και να καταρτιστούν μέσω της συμμετοχής σε σεμινάρια, έρευνες, προγράμματα εκπαίδευσης, ακόμη και αν κατέχουν σχετικές γνώσεις και δεξιότητες.

Την σημερινή εποχή, ο βασικός σκοπός της συγκεκριμένης μορφής συγκροτείται στην καλύτερη δυνατή ανάδειξη και συγκρότηση υποδομών και δραστηριοτήτων, ώστε να δημιουργηθεί εκπαιδευτικό ή επιστημονικό ενδιαφέρον για τουρίστες με αυτά τα κίνητρα. (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011)

1.2.8 **Αστικός τουρισμός**

Ο αστικός τουρισμός αφορά ταξίδι συνήθως μικρής διάρκειας σε αστικά κέντρα με σκοπό τις διακοπές, την γνωριμία με τον πολιτισμό, τις αγορές, την παρακολούθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων και γενικώς την γνωριμία του επισκέπτη με τον αστικό πολιτισμό της συγκεκριμένης πόλης.

Στον αστικό τουρισμό βασικός στόχος είναι να διαμορφωθεί και να οργανωθεί ο αστικός χώρος με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτελέσει πόλο έλξης για τουρίστες που έχουν ως κίνητρο τη γνωριμία με τις πόλεις και την ιστορία τους. (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011)

1.2.9 **Επαγγελματικός τουρισμός**

Ο επαγγελματικός τουρισμός περιέχει όλες τις κατηγορίες ταξιδιών που πραγματοποιούνται για επαγγελματικούς σκοπούς, δηλαδή λόγω εργασίας, τα οποία συχνά συνδυάζονται και με άλλες δραστηριότητες, όπως διακοπές και πολιτισμό, εξαιρώντας ταξίδια τοπικού ενδιαφέροντος που πραγματοποιούνται από τους επιχειρηματίες. Στις μορφές του επαγγελματικού τουρισμού ανήκει ο συνεδριακός, εκθεσιακός τουρισμός καθώς και ο τουρισμός κινήτρων και το ατομικό επαγγελματικό ταξίδι.

Ο εργαζόμενος/ τουρίστας εκτός της εκπλήρωσης των επαγγελματικών του καθηκόντων έχει τη δυνατότητα να συμμετάσχει σε διάφορες τουριστικές δραστηριότητες, οι οποίες μπορεί να έχουν επιλεγεί από τον εργασιακό φορέα και ο εργαζόμενος αποφασίζει για την συμμετοχή του. (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011)

1.2.10 **Θαλάσσιος τουρισμός**

Ο θαλάσσιος τουρισμός αναφέρεται σε τουριστικές δραστηριότητες που λαμβάνουν μέρος στον θαλάσσιο χώρο μιας χώρας που υποδέχεται τους τουρίστες. Οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να είναι αναπόσπαστο κομμάτι της συγκεκριμένης τουριστικής μορφής και όχι μόνο ένα μέσο για την πραγματοποίηση των διακοπών.

ΕΙΚΟΝΑ 1.4 ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Πηγή: (e-kyklades.gr)

Τέτοιες δραστηριότητες που αποτελούν τον θαλάσσιο τουρισμό, είναι οι κρουαζιέρες που προσφέρουν διαμονή και ψυχαγωγία στους τουρίστες, η μίσθωση σκαφών αναψυχής, επισκέψεις σε λιμάνια με τουριστικό ενδιαφέρον, περιηγήσεις με ιστιοφόρα και μηχανοκίνητα σκάφη, διάφορα θαλάσσια σπορ κλπ. (Κοκκώσης, Τσάρτας, & Γκρίμπα, 2011)

1.2.11 **Τουρισμός περιπέτειας**

Ο τουρισμός περιπέτειας αποτελεί μία μορφή τουρισμού που έχει σαν κίνητρο την περιπέτεια και την δράση, ενώ είναι μια μορφή που καλύπτει την ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου να ξεφύγει από το στρες των μεγαλουπόλεων καθώς και από την ρουτίνα του, και τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει αύξηση στην τουριστική αγορά. Κάποιες από τις δραστηριότητες και υπηρεσίες που περιέχει η συγκεκριμένη μορφή είναι οι κυνηγητικές εκδρομές και το jeep σαφάρι, ιστιοπλοΐα, ιππασία, rafting κλπ. (Βενετσανοπούλου, 2006)

1.2.12 **Ιαματικός\ Θεραπευτικός τουρισμός**

Η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού αφορά σε τουριστικές δραστηριότητες που γίνονται για θεραπευτικούς λόγους ή για την βελτίωση της υγείας. Στον θεραπευτικό τουρισμό οι τουρίστες συμμετέχουν σε διάφορα προγράμματα υγείας ή οτιδήποτε σχετίζεται με την θεραπεία και την υγεία, ενώ στον ιαματικό τουρισμό, πιο συγκεκριμένα, προσφέρονται

υπηρεσίες θεραπείας και ευεξίας σε τουριστικούς προορισμούς με κύριο συστατικό τις ιαματικές πηγές. (Σφακιανάκης, 2000)

1.2.13 **Αθλητικός τουρισμός**

Ο αθλητικός τουρισμός αναφέρεται σε τουριστικές δραστηριότητες που σχετίζονται με κάποια αγωνίσματα μαζικού αθλητισμού, δηλαδή κατά την διάρκεια των διακοπών τους οι τουρίστες ασκούνται, τρέχουν, συναγωνίζονται κλπ.

ΕΙΚΟΝΑ 1.5 ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Πηγή: (vitantravel.gr)

Παρόλα αυτά, πολλοί τουρίστες συνδυάζουν τις διακοπές τους και με κάποια πιο ήπια μορφή αθλητισμού, ενώ παράλληλα άλλοι ταξιδεύουν με αποκλειστικό σκοπό την συμμετοχή τους σε αθλητικούς αγώνες ή με την ενασχόληση με κάποιο σπορ. (Σφακιανάκης, 2000)

Κεφάλαιο 2: Η ανάλυση της κοινωνικής καινοτομίας

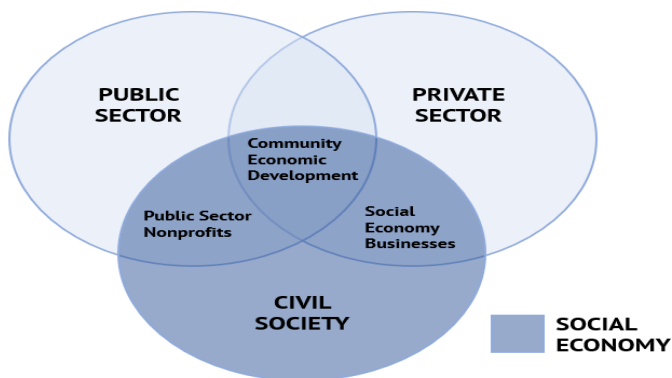
2.1 Τι είναι κοινωνική οικονομία

Η κοινωνική οικονομία περιέχει διάφορες οικονομικές δραστηριότητες, που λαμβάνουν δράση υπό συνθήκες συλλογικών πρωτοβουλιών και διέπονται από ορισμένες αρχές:

- Είναι αυτόνομες μονάδες με αυτόνομη διοίκηση, όπου αποφασίζεται αυτόνομα ο τρόπος λειτουργίας.
- Υπάρχει μια δημοκρατική αρχή λήψης αποφάσεων, όπου όλα τα μέλη έχουν την ίδια βαρύτητα ψήφου ανεξάρτητα από την συνεισφορά του κάθε μέλους στο κεφάλαιο.
- Στην διαδικασία μερίσματος επί των κερδών, πρωταρχικό μέρισμα λαμβάνουν οι εργαζόμενοι και τα μέλη.
- Βασική προτεραιότητα, δίνεται στην εξυπηρέτηση και κάλυψη αναγκών της κοινότητας και των μελών και όχι μόνο στο οικονομικό κέρδος.

Συνεπώς, θα μπορούσαμε να πούμε πως η κοινωνική οικονομία είναι ένα μεγάλο σύνολο διαφόρων πρακτικών, όπως **οι κοινωνικές επιχειρήσεις, οι σύλλογοι, οι συνεταιρισμοί, τα κοινωφελή ιδρύματα** κλπ. (Αδάμ, 2014)

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ο διαδραστικός ρόλος της κοινωνικής οικονομίας στην αντιμετώπιση οικονομικών κρίσεων, αλλά μπορεί να εφαρμοστεί και ως ένα επιχειρηματικό μοντέλο που αποσκοπεί στη μονότροπη κερδοσκοπία, συνήθως μέσω βιώσιμων πρακτικών. Η κοινωνική οικονομία που γνώρισε ραγδαία ανάπτυξη στις ευρωπαϊκές χώρες τις τελευταίες δεκαετίες, αναπτύσσεται με πιο ήπιους ρυθμούς στην Ελλάδα, προσφέροντας σημαντικά αγαθά και υπηρεσίες ποιότητας προς κατανάλωση σε συνδυασμό με τις προσιτές τιμές ή ακόμη και χωρίς κάποια χρηματική επιβάρυνση, με βασικό στόχο την κερδοφορία προς την κατεύθυνση της κοινωνίας. (World Wildlife Fund: Κοινωνική Οικονομία)

ΕΙΚΟΝΑ 2.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Πηγή: (maruscoetzee.co.za)

2.1.1 Τι είναι κοινωνική επιχείρηση

Μια κοινωνική επιχείρηση δίνει μεγάλη σημασία σε μία συνεχόμενη οικονομική δραστηριότητα που στοχεύει σε οριοθέτηση των κοινωνικών επιχειρήσεων, σε αντιπαράθεση με άλλες οργανώσεις. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις λόγω της αυτονομίας τους **στοχεύουν στην αυτοτελή διοίκησή τους**, ακόμα και σε περίπτωση που λαμβάνουν επιχορηγήσεις από το κράτος. Ακόμη, **αναλαμβάνουν το ρίσκο σε νέες επιχειρηματικές και καινοτόμες ιδέες**, ενώ **μία σημαντική διαφορά που διαχωρίζει τις εθελοντικές ομάδες από αυτές των κοινωνικών επιχειρήσεων είναι η εργασία εν αμοιβή.**

Πέραν των οικονομικών κριτηρίων που διέπουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις, βασίζονται και σε άλλα κοινωνικά κριτήρια, που αποτελούν και τον βασικό πυλώνα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και **στοχεύουν στην κοινωνική αποστολή της κάθε κοινωνικής επιχείρησης**. Πρόκειται για συλλογική δημιουργία ιδεών και εγχειρημάτων μέσω μιας ομάδας, ενώ δεν αναιρούνται οι συνεταιριστικές λειτουργίες εντός και εκτός της επιχείρησης, με την αρχή «ένα μέλος- μία ψήφος».

Επίσης, στις βασικές λειτουργίες των κοινωνικών επιχειρήσεων εντάσσεται η συμμετοχικότητα και η δημοκρατική διοίκηση, μία σημαντική παράμετρος λάβει νομική μορφή σε πολλές χώρες της Ε.Ε., για τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Τέλος, οι κοινωνικές επιχειρήσεις ορίζουν κάποιους περιορισμούς με σκοπό να μην καθοριστεί η λειτουργία αυτών λόγω της μεγιστοποίησης των κερδών, χωρίς όμως να απαγορεύει την διανομή των κερδών. Αυτά, λοιπόν, είναι τα κύρια βήματα μιας κοινωνικής επιχείρησης. (Αδάμ, 2014)

2.2 Η έννοια της καινοτομίας

Η καινοτομία ξεκινάει από δημιουργικές ιδέες ατόμων, μέσα σε πλαίσια ενός οργανισμού, όπου μια τέτοια ιδέα μπορεί να χαρακτηρισθεί δημιουργική και επιτυχημένη. Οι **Deschamps και Nayak** (1995) αναφέρουν πως οι δύο κύριες δυνάμεις που δίνουν ώθηση στην ανάπτυξη νέων προϊόντων επί τον 21^ο αιώνα είναι η ανάγκη στην ανεύρεση νέων εισοδηματικών ροών από την διοικητική πλευρά σε συνδυασμό με την ανάγκη της διαφοροποίησης από την αυξανόμενη μάζα των ανταγωνιστών σε παγκόσμιο επίπεδο. Για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων δεν αρκεί μόνο η επιβολή μείωσης του κόστους παραγωγής και η ανακατασκευή του προϊόντος. (Κριεμάδης, 2011)

Σύμφωνα, με μελέτη του ερευνητικού οργανισμού **EIM Business and Policy Research** (2011) που τονίζει την διαφωνία ότι ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης συνδέεται θετικά με την καινοτομία των ανεξάρτητων επιχειρήσεων, καθώς και με την καινοτομία των χωρών. Οι **Varum and Rocha** (2013) υποστηρίζουν ότι υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους οι καινοτομίες των επιχειρήσεων μπορούν να ενισχύσουν την ανάπτυξη της απασχόλησης. Πρώτον, οι καινοτομίες που ενισχύουν την βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας μπορούν να μειώσουν το κόστος παραγωγής. Το αποτέλεσμα των παραπάνω αυξάνει τη ζήτηση για προϊόντα. Επιπλέον, οι καινοτομίες στα προϊόντα μπορούν να δημιουργήσουν νέα ζήτηση από τους πελάτες. Τέλος, οι καινοτομίες μπορούν να αυξήσουν τη διεθνοποίηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Η διεθνοποίηση των επιχειρήσεων μπορεί να υποστηρίξει την απόδοση των εταιρειών. Η συγκεκριμένη απόδοση έχει τα χαρακτηριστικά της αύξησης της απασχόλησης και της αύξησης του κύκλου εργασιών. (Χιρουχάκης, 2015)

2.2.1 Η έννοια της κοινωνικής καινοτομίας

Η κοινωνική καινοτομία κατά βάση αναφέρεται στην κάλυψη ορισμένων αναγκών των κοινωνιών και των ανθρώπων, **ανάγκες που δεν έχουν καλυφθεί από την κρατική και τοπική οικονομία**. Η ανάπτυξη της καινοτομίας οδήγησε σε νέους μεθόδους εργασίας και νέες ιδέες για σχεδιασμό και δημιουργία πρωτοποριακών προϊόντων και νέων εννοιών που παλαιότερα ήταν άγνωστες. Ταυτόχρονα, δημιουργήθηκαν οργανωτικές δομές καθώς και κοινωνικοί οργανισμοί, που σε συνδυασμό με τα νέα προϊόντα και τις ιδέες αναπτύχθηκε μία καλύτερη κοινωνικό-οικονομική σχέση στην κοινωνία, η κοινωνική ευημερία βελτιώθηκε και ταυτόχρονα οι συνθήκες ζωής των ανθρώπων.

Την σήμερον ημέρα, κάποιες κοινωνικές καινοτομίες έχουν γνωρίσει τεράστια επιτυχία και έχουν αποτελέσει ένα πολύ σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας μας, σε σημείο που να μην αντιλαμβανόμαστε την αρχική πηγή της καινοτομίας τους. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου οι ανθρώπινες ανάγκες τείνουν να αλλάζουν, έτσι ορισμένες κοινωνικές καινοτομίες θα υποκατασταθούν από νέες κοινωνικές καινοτομίες που θα καλύπτουν νέες ανθρώπινες ανάγκες. Τέλος, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως η κοινωνική καινοτομία είναι ένα σημαντικό μέσο χάραξης πολιτικών, κοινωνικής και τοπικής ανάπτυξης, δεν αποτελεί όμως από μόνο του σκοπό. (JobTown URBACT, 2014)

ΕΙΚΟΝΑ 2.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

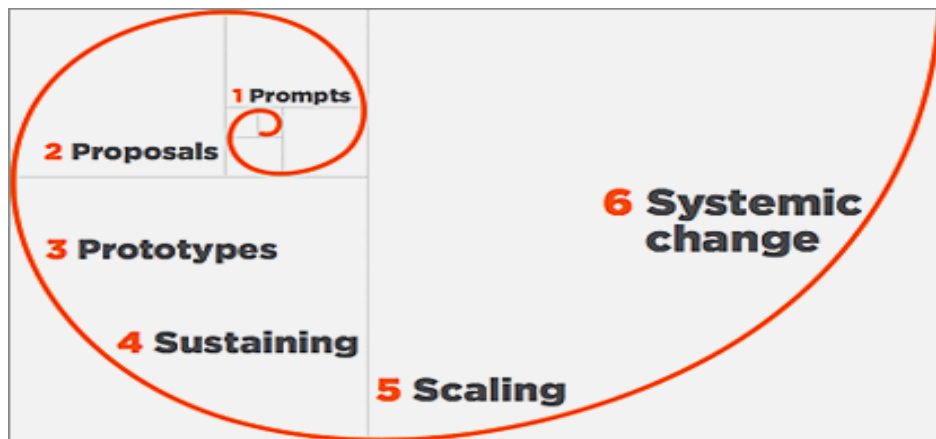
Πηγή: (solikon2015.org)

2.2.2 Τα έξι διαδικαστικά στάδια της κοινωνικής καινοτομίας

Η κοινωνική καινοτομία έχει την ικανότητα να αναπτύσσεται σε πολλούς κλάδους της κοινωνίας από έναν ιδιώτη που εφαρμόζει την καινοτόμα ιδέα του μέχρι κυβερνήσεις που θεσμοθετούν νέα πρότυπα ανάπτυξης. Η κοινωνική καινοτομία, λοιπόν, αποτελείται από έξι επιμέρους στάδια διαδικασίας :

- **Ερεθίσματα:** ποιες είναι οι προκλήσεις ή οι ευκαιρίες που εντοπίζονται
- **Προτάσεις:** ιδέες που γεννιούνται επί σκοπού ανταπόκρισης στα ερεθίσματα

- **Δημιουργία προτύπου και πιλοτική εφαρμογή:** είναι το στάδιο στο οποίο ορισμένες ιδέες αναπτύσσονται πληρέστερα και στη συνέχεια δοκιμάζονται στην πράξη
- **Εξασφάλιση βιωσιμότητας:** αξιοποιούνται τα διδάγματα που αποκομίστηκαν στο στάδιο της πιλοτικής εφαρμογής και αναπτύσσονται περαιτέρω οι ιδέες, παράλληλα με το συνυπολογισμό θεμάτων που άπτονται της οικονομικής και κοινωνικής βιωσιμότητας της δραστηριότητας
- **Κλιμάκωση:** το στάδιο στο οποίο, η δραστηριότητα επεκτείνεται ή εξελίσσεται
- **Συστημική αλλαγή:** η κοινωνική καινοτομία τυχάνει ευρείας αποδοχής και καθίσταται αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας.

ΕΙΚΟΝΑ 2.3 Η ΣΠΕΙΡΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Πηγή: (JobTown URBACT, 2014)

Μέσω της σπείρας της κοινωνικής καινοτομίας, **επιτυγχάνεται σταδιακή διαμόρφωση μιας κοινωνικής επιχείρησης ή ακόμη και η ανάπτυξη ιδεών σε αρχικό στάδιο**. Η κοινωνική καινοτομία, λοιπόν, στοχεύει στην επίτευξη κοινωνικών συμπεριφορικών αλλαγών και μέσω αυτής διαμορφώνεται μία βιώσιμη ανάπτυξη της κοινωνίας και οικονομίας, με νέο τρόπο σκέψης που δεν βασίζεται μονάχα σε επιθυμία μέγιστου κέρδους, αλλά στην κοινωνική προσφορά και αλληλεγγύη. (JobTown URBACT, 2014)

2.3 Κοινωνική οικονομία σε Ευρώπη και Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια σε δυτική και βόρεια Ευρώπη άρχισε να προωθείται η ανάληψη των επιχειρηματικών ιδεών, με κύρια βάση την κοινωνική οικονομία και αποσκοπούσε στην υποκατάσταση του κοινωνικού κράτους. Άρχισε να γίνεται αντιληπτό πως η κοινωνική οικονομία λειτουργεί σαν ένα αναγκαίο μέσο πρόωθησης στα πλαίσια της επιχειρηματικότητας της επαγγελματικής απασχόλησης αλλά και της κοινωνικής διείσδυσης των ατόμων που κατανέμονται σε ευπαθείς ομάδες. Μετά από πολλές έρευνες αποδείχθηκε πως η κοινωνική οικονομία έχει την ικανότητα να σχεδιάσει και να υλοποιήσει οικονομικά συστήματα που αναδεικνύονται σε εθνικό αλλά και τοπικό

επίπεδο. Κατά το διάστημα 2007-2013, η Ευρωπαϊκή Ένωση, ασχολήθηκε σημαντικά με τον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, αλλά ακόμη και την τρέχουσα περίοδο 2014-2020 εξακολουθεί να δείχνει ενδιαφέρον, και διατηρεί σαν βάση της τα μέτρα της κοινωνικής επιχειρηματικής πρωτοβουλίας μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Όσον αφορά στοιχεία του μεγέθους της ίδιας κοινωνικής οικονομίας σε Ευρωπαϊκό πλαίσιο, παρατηρήθηκε πως υπάρχουν δυο εκατομμύρια επιχειρήσεις που ανήκουν στον συγκεκριμένο τομέα της κοινωνικής οικονομίας, όπου αυτές με την σειρά τους πληρούν πάνω από το δέκα τις εκατό των επιχειρήσεων που βρίσκονται στην Ευρώπη και απασχολούν πάνω από έντεκα εκατομμύρια άτομα σε θέσεις εργασίας που σχετίζονται με την κοινωνική οικονομία. Όσον αφορά την Ελλάδα, στην κοινωνική οικονομία αναπτύχθηκαν οι μορφές της σε περιστασιακά στάδια αφού δεν υπήρχε βασική και ουσιώδης υποστήριξη ούτε και παρεμφερές θεσμικό πλαίσιο που να μπορέσει να την πλαισιώσει σαν βασική αρχή. Οι λίγες αυτές μορφές αποψάνθηκαν ως εξής:

- Συνεταιρισμοί αγροτών.
- Συνεταιρισμοί περιορισμένης κοινωνικής ευθύνης.
- Γυναικείοι συνεταιρισμοί.
- Πιστοποιημένοι φορείς που ασχολούνται άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Πολιτιστικοί σύλλογοι και κοινωνικές επιχειρήσεις που ιδρύθηκαν σύμφωνα με το πρόγραμμα EQUAL (2001-2005). (Ο.Κ.Ε.-Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος, 2013)

2.3.1 Το πρόγραμμα κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL και ο νόμος 4019

Σύμφωνα με το πρόγραμμα EQUAL, που άμεσο σκοπό έχει την ανάπτυξη του τρίτου οικονομικού τομέα αλλά και την επανένταξη των αποκλειόμενων και αποκλεισμένων κοινωνικώς ευπαθών ομάδων. Κατά τον νόμο 4019 που θεσπίστηκε το 2011 για την κοινωνική οικονομία και την κοινωνική επιχειρηματικότητα, η ψήφιση του θεσμοθέτησε την παρουσία της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης (Κοιν.Σ.Επ.) που έχει ως βασικό στόχο την αύξηση της απασχόλησης των ατόμων που κατατάσσονται στην κατηγορία των ευάλωτων ομάδων. Στο άρθρο 14 του ίδιου νόμου, έγινε πρόταση της σύστασης ενός τμήματος μητρώου της κοινωνικής οικονομίας όπου ανήκει στην διεύθυνση κοινωνικής προστασίας του Υπουργείου προστασίας.

Ακόμη, έπειτα από υπουργική απόφαση (ΦΕΚ221-12) αποφασίστηκε να τηρηθεί η λειτουργία του γενικού μητρώου κοινωνικής οικονομίας στο Υπουργείο Εργασίας. Έτσι λοιπόν, έγινε η αρχή στην εφαρμογή βασικών θεσμικών πλαισίων και υποδομών που αποσκοπούσαν στην αρχή λειτουργίας των κοινωνικών επιχειρήσεων και στην Ελλάδα. Οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας που εγγράφονται στο ειδικό μητρώο λαμβάνουν μια χρηματοδότηση από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης, ενώ ταυτόχρονα ωφελούνται από παρεμφερείς ρυθμίσεις και κίνητρα που αφορούν τις κοινωνικές του επιχειρήσεις. Στα πλαίσια των θεσμοθετήσεων, τα νομικά πρόσωπα συμμετέχουν και αποτελούν την κοινωνική επιχείρηση και πρέπει να πληρούν το 1/3 των μελών της.

Τα καθαρά κέρδη που λαμβάνει η κάθε κοινωνική επιχείρηση δεν διαχωρίζονται στο κάθε μέλος της, εκτός της περιπτώσεως όπου τα αναφερόμενα μέλη- άτομα εργάζονται μες στην συγκεκριμένη επιχείρηση. Σε ετήσια βάση, και σύμφωνα με το ειδικό καταστατικό της κάθε κοινωνικής επιχείρησης, τα κέρδη μοιράζονται σε ποσοστό κατά πέντε τις εκατό για αποθεματικούς σκοπούς, ενώ κατά τριανταπέντε τις εκατό μοιράζετε

σε άτομα που εργάζονται στην συγκεκριμένη επιχείρηση, ώστε να ωθεί τους εργαζόμενους στην παραγωγικότητα. Το υπόλοιπο ποσοστό των κερδών της επιχείρησης μοιράζετε στις διάφορες δραστηριότητες της επιχείρησης αλλά και για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Τα τελευταία χρόνια όπου η οικονομική κρίση έγινε αισθητή από την Ελληνική οικονομία αλλά και την κοινωνία, η πρόοδος της κοινωνικής οικονομίας κατά έναν συστηματικό τρόπο θα μπορούσε να ωθήσει σε σημαντικό επίπεδο, ιδιαίτερα τις ευπαθείς και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, τέλος θα μπορούσε να εξελιχτεί σε μεγάλο βαθμό η κοινωνική συνοχή, καθώς απειλείτε ισχυρά από την εξάπλωση της φτώχειας και της περιθωριοποίησης μεγάλων ομάδων του πληθυσμού. (Ο.Κ.Ε.-Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος, 2013)

Κεφάλαιο 3: Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό

3.1 Τι είναι επιχειρηματικότητα και επιχειρηματίας

Η επιχειρηματικότητα ορίζεται ως ο τέταρτος παραγωγικός συντελεστής, μετά το κεφάλαιο, την εργασία και το έδαφος, κατά την Οικονομική Θεωρία. Ο όρος επιχειρηματικότητα προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη, «**επιχειρείν**», που σημαίνει «**επιχειρώ**», δηλαδή δημιουργώ κάτι νέο, πρωτοποριακό, καινοτομώ, χωρίς να είναι βέβαιο πως αυτή η προσπάθεια θα επιτύχει. Βασικό ρόλο στην πλοκή της επιχειρηματικότητας διαδραματίζει και ο «**επιχειρηματίας**».

Ως επιχειρηματίας εννοείται, το άτομο το οποίο εντοπίζει τις ευκαιρίες στον επιχειρηματικό ορίζοντα και τις εκμεταλλεύεται παραγωγικά, με σκοπό την δημιουργία και την ανάπτυξη μια νέας επιχείρησης. Ο επιχειρηματίας παίρνει αποφάσεις και αναλαμβάνει κινδύνους, αναλαμβάνει την οργάνωση των συντελεστών παραγωγής με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, ώστε να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα, αντλεί νέες ιδέες μέσω πρωτοποριακών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και τέλος αναζητά ευκαιρίες ανάπτυξης και κέρδους. (Καραγιάννης & Μπακούρος, 2010)

Ορισμένοι οικονομολόγοι και επιστήμονες διατύπωσαν τις απόψεις τους για την επιχειρηματικότητα, ως εξής:

Ο **Drucker (1985)**, ανέφερε πως « η επιχειρηματικότητα είναι μια καινοτομική πράξη που ενισχύει με νέο δυναμικό τους ήδη υπάρχοντες πόρους».

Ο **Venkataraman (1997)**, είπε πως « οι έρευνες με θέμα την επιχειρηματικότητα προσπαθούν να κατανοήσουν από ποιους, με ποιόν τρόπο και με τι συνέπειες εντοπίζονται, δημιουργούνται και αξιοποιούνται οι ευκαιρίες δημιουργίας νέων προϊόντων και υπηρεσιών».

Ο **Sharma και Chrisman (1999)**, θεώρησαν πως «η επιχειρηματικότητα περιλαμβάνει πράξεις οργανωσιακής δημιουργίας, ανανέωσης ή καινοτομίας που λαμβάνουν χώρα εντός ή εκτός ενός προϋπάρχοντος οργανισμού».

(Storey, Greene, Χασσιδ, & Φαφαλιού, 2011)

3.1.1 Η κατηγοριοποίηση των επιχειρήσεων

Ο νέος ορισμός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που θεσπίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Ιανουαρίου 2005, και αναφέρεται στην επιθεώρηση και τον ορισμό των επιχειρήσεων, περιελήφθησαν και κάποια σημαντικά κριτήρια όπου αναφέρονται στις επιχειρήσεις: ο αριθμός των εργαζομένων και ο ετησίως κύκλος εργασιών και ισολογισμός.

Παρακάτω αναφέρονται τα σχετικά κριτήρια της κατηγοριοποίησης των επιχειρήσεων σε τρεις κατηγορίες, οι πολύ μικρές, οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις.

Οι **πολύ μικρές** επιχειρήσεις:

- Απασχολούν κάτω από 10 εργαζομένους.
- Ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει το ποσό των 2 εκατομμυρίων ευρώ.
- Ο συνολικός ετήσιος ισολογισμός δεν ξεπερνά το ποσό των 2 εκατομμυρίων ευρώ.

Οι **μικρές** επιχειρήσεις:

- Απασχολούν κάτω από 50 εργαζομένους.
- Ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει το ποσό των 10 εκατομμυρίων ευρώ.
- Ο συνολικός ετήσιος ισολογισμός δεν ξεπερνά το ποσό των 10 εκατομμυρίων ευρώ.

Οι **μεσαίες** επιχειρήσεις:

- Απασχολούν κάτω από 250 εργαζομένους.
- Ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει το ποσό των 50 εκατομμυρίων ευρώ.
- Ο συνολικός ετήσιος ισολογισμός δεν ξεπερνά το ποσό των 43 εκατομμυρίων ευρώ.
(Ουσταμπασίδης & Κατσουλάκος, 1999)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΜΕ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ			
ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
<i>Πολύ μικρές επιχειρήσεις</i>	<2.000.000	<2.000.000	<10
<i>Μικρές επιχειρήσεις</i>	<10.000.000	<10.000.000	<50
<i>Μεσαίες επιχειρήσεις</i>	<50.000.000	<43.000.000	<250

Πηγή: (Ουσταμπασίδης & Κατσουλάκος, 1999)

3.2 Τι είναι η κοινωνική επιχειρηματικότητα και ποια τα χαρακτηριστικά της

Κοινωνική επιχειρηματικότητα, χαρακτηρίζεται η κάθε μορφή επιχειρηματικής δραστηριότητας που στόχος της είναι η εξυπηρέτηση και κάλυψη κοινωνικών αλλά και ανθρωπιστικών αναγκών. Η συγκεκριμένη μορφή επιχειρηματικότητας, εάν εφαρμοστεί με τον κατάλληλο τρόπο μπορεί να πετύχει με μεγάλα ποσοστά επιτυχίας, κάθε επιχειρηματικό σκοπό. Η κοινωνική επιχειρηματικότητα, εστιάζει στην επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω της φιλανθρωπίας και της αλληλεγγύης.

(Καραγιάννης & Μπακούρος, 2010)

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις, με την εφαρμογή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, επεκτάθηκαν σε προς νέους κλάδους και κατευθύνσεις επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, όπως σε επιχειρήσεις περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, υπηρεσίες προστασίας ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων κ.λπ. Ο άμεσος και βασικός ρόλος της κοινωνικής οικονομίας οδήγησε σε εκτέλεση στόχων, που εντάσσονται μέσα σε πλαίσια μιας κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής της απασχόλησης.

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής της συγκεκριμένης κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής επιχειρηματικότητας που παρατηρήθηκαν σε πανευρωπαϊκό επίπεδο είναι ραγδαίως πιο επιτυχημένα, αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών γενικού οφέλους, από εκείνα που ήταν αναμενόμενα από το κράτος.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι επιχειρήσεις που εστιάζουν στον συλλογικό χαρακτήρα και δεν έχουν κάποιο κερδοσκοπικό ενδιαφέρον, στοχεύουν στην κοινωνία σε συνδυασμό με την οικονομία, επιδιώκουν να καταπολεμήσουν την ανεργία, τον κοινωνικό αποκλεισμό, ακόμη επιδιώκουν την κάλυψη ζητημάτων και αναγκών κοινωνικού ενδιαφέροντος, όπως περιβαλλοντικά ζητήματα και ζητήματα πρόνοιας και αλληλεγγύης. (Χρυσάκης, Ζιώμας, Χατζαντώνης, & Καραμητροπούλου, 2002)

ΕΙΚΟΝΑ 3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Πηγή: (ied.eu)

Οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις που εφαρμόζουν την κοινωνική επιχειρηματικότητα, ονομάζονται κοινωνικές επιχειρήσεις και αποτελούνται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, μερικά από τα οποία παραθέτονται παρακάτω:

- Οργανώνονται με βάση την επιχειρηματικότητα και την ομαδικότητα.
- Έχουν ως βασικό στόχο την επιδίωξη κοινωνικών και οικονομικών στόχων που στηρίζονται στο ενδιαφέρον και στις ανάγκες της ομάδας.
- Προβάλουν νέες καινοτομικές ιδέες και λύσεις με στόχο την επίλυση κοινωνικών ζητημάτων, όπως η ανεργία και ο κοινωνικός αποκλεισμός.
- Συμμετέχουν στην οικονομική ανάπτυξη σε κρατικό και παγκόσμιο επίπεδο, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή.
(Borzaga C., 1999)

3.2.1 **Κατηγορίες κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων**

Στην παραπάνω υποενότητα, αναφερθήκαμε στον Ν.4019/11 για την κοινωνική οικονομία και την κοινωνική επιχειρηματικότητα, όπου ορίζει στο άρθρο 2,2 πως: «ανάλογα με τον σκοπό τους η κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις διαχωρίζονται σε ορισμένες κατηγορίες:

- **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης**, που απασχολούνται με την οικονομική ένταξη και την κοινωνική ζωή των πολιτών που ανήκουν στην κατηγορία των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων πληθυσμού. Πάνω από το 40% των απασχολούμενων στις συγκεκριμένες επιχειρήσεις ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (**Κοι.Σ.Π.Ε.**) ορίζονται ως Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης.
- **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Κοινωνικής Φροντίδας**, που ασχολούνται με την παράγωγή και την παροχή προϊόντων και υπηρεσιών που διέπονται από χαρακτήρα πρόνοιας και κοινωνικότητας για ορισμένες ομάδες πληθυσμού όπως τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τα άτομα με χρόνιες παθήσεις.
- **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού**, που αναφέρονται στην παράγωγή προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών, με σκοπό την ικανοποίηση αναγκών της συλλογικότητας, όπως η ανάπτυξη του πολιτισμού, η προστασία του περιβάλλοντος, η οικολογία, η εκπαίδευση, η παροχή κοινής ωφέλειας στους πολίτες αλλά και η διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων, αξιοποίηση ανεκμετάλλετων τουριστικών προορισμών, τοπικών μνημείων πολιτισμού και φύσης. Ακόμη στηρίζουν άμεσα το συλλογικό και τοπικό συμφέρον, την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή με άμεσο αποτέλεσμα την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη. (Ο.Κ.Ε.-Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος, 2013)

3.3 **Η σύνδεση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με τον τουρισμό**

Η ανάγκη του ανθρώπου για αναψυχή και διακοπές δημιούργησε το τουριστικό φαινόμενο, μία ανάγκη που με το πέρασμα των χρόνων κατοχυρώθηκε και θεσπίστηκε από τα περισσότερα οργανωμένα κράτη, και άρχισε να συμπεριλαμβάνεται στα

δικαιώματα όλων των πολιτών, με δεδομένες χρονικές περιόδους δικαιωματικών διακοπών και αποχή από την εργασία μετά αμοιβής. Μετά την αναγνώριση της αναψυχής ως κοινωνική ανάγκη και δικαίωμα, ο τουρισμός επεκτάθηκε ως ένα κοινωνικό φαινόμενο με σοβαρό αντίκτυπο στην παγκόσμια οικονομία.

Με την συνεχώς αναπτυσσόμενη τεχνολογία, την σημερινή ημέρα, ο κατά δύναμιν τουρίστας μπορεί σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, με οργάνωση και με ακρίβεια, να βρεθεί σε όποιο σημείο του πλανήτη επιθυμεί. Μέσω, λοιπόν, αυτής της προόδου της τεχνολογίας, δίνεται μία νέα δυνατότητα σε ανεξερεύνητους τόπους και προορισμούς να αναπτύξουν και να τονώσουν την τοπική τους οικονομία. Υπάρχουν, λοιπόν, ορισμένοι λόγοι που οι κοινωνίες δείχνουν ενδιαφέρον για την τουριστική δραστηριότητα, κάποιοι από αυτούς είναι :

- Η μοναδικότητα του κάθε προορισμού και η ικανότητα να απευθύνεται σε διαφορετικές ομάδες της κοινωνίας
- Η στενή αλληλεπίδραση που υπάρχει μεταξύ του τουρισμού και των υπόλοιπων οικονομικών κλάδων , και μέσω αυτού δημιουργούνται οικονομίας κλίμακας και νέες θέσεις εργασίας ακόμα και νέα επαγγέλματα.
- Η συσχέτιση που έχει δημιουργηθεί μεταξύ της ευζωίας και της αναψυχής με τα χαρακτηριστικά στοιχεία ενός τόπου ή μίας χώρας, που προσθέτουν ελκυστικότητα στον ίδιο τον προορισμό.

(Lickorish & Jenkins, 2004)

Παρόλα αυτά, τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μία ενίσχυση στην ανάπτυξη της σημασίας και του ρόλου του πολιτισμού στις κοινωνίες, αλλά και στην καλυτέρευση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Παράλληλα, με την πολιτιστική αυτή ανάπτυξη, ακολουθεί και το ζήτημα της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς που πρέπει να διατηρηθεί αλλά και η μεγάλη συμβολή που δίνει ο πολιτισμός σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Μία λύση σε όλα τα παραπάνω είναι η χρήση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας μέσω της αιφόρου τουριστικής ανάπτυξης και μετατροπής των πολιτιστικών και φυσικών πόρων σε προσοδοφόρα οικονομικά στοιχεία. Σε μια τέτοια προοπτική, όπου συμβάλλει άμεσα ο πολιτισμός ως μέσο έκφρασης των κοινωνιών σε τοπικό και κρατικό επίπεδο ανάπτυξης και συνδέεται ρητά με τον ποιοτικό κοινωνικό τουρισμό.

Η ανάπτυξη της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού είναι ταχύτατη, καθώς έχει αποτελέσει μια μεγάλη πρόκληση για την εθνική, περιφερειακή και τοπική οικονομία. Η κοινωνική οικονομία χρειάζεται τον τουρισμό για την οικονομική ενίσχυση και ανάπτυξη και τουρισμός έχει ανάγκη από την κοινωνική οικονομία για να αναπτυχθεί ποιοτικά.

Σημαντικό, επίσης, είναι να αναφερθεί η σταδιακή μεταστροφή του τουρισμού από τον μαζικό στον τουρισμό που σέβεται το περιβάλλον και τον πολιτισμό αλλά ταυτόχρονα διαθέτει και έναν πιο συμμετοχικό και κοινωνικό χαρακτήρα. Η συγκεκριμένη τάση ανάπτυξης μιας νέας τουριστικής μορφής, ενός αιφόρου τουρισμού, με μεγάλα πλεονεκτήματα για τους τουρίστες αλλά και για τους χώρους που τους υποδέχονται.

Πλέον, τα στοιχεία που συγκινούν τον επισκέπτη δείχνουν να είναι η πολιτιστική κληρονομιά και το περιβάλλον ενός τόπου, και σε αυτά δίνουν σημασία προκειμένου να επισκεφτούν τον τόπο αυτόν , διότι τους δίνεται η δυνατότητα να συλλέξουν νέες εμπειρίες και εικόνες. Καταυτόν τον τρόπο, χτίζεται μία δημιουργική και ποιοτική μορφή τουρισμού, που σαν βασικό στόχο έχει την βιωσιμότητα και την συμμετοχικότητα.

Μέσω της ανάπτυξης και της εξέλιξης της τεχνολογίας, ταυτόχρονα επιτυγχάνεται και η ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και γενικώς στον τουρισμό. Στις μέρες μας, η χρήση των κοινωνικών μέσων δικτύου έχουν τη δυνατότητα να προβάλλουν με αποτελεσματικό τρόπο τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό και όχι μόνο, αναδεικνύοντας το τουριστικό και συνάμα πολιτιστικό προϊόν, με αποτέλεσμα να μειώνεται το κόστος της διαμεσολάβησης.

Η συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και των εταιρειών στον συγκεκριμένο τομέα, έχουν την δυνατότητα να επιτύχουν τη μείωση του κόστους και παράλληλα τα αναδειχθούν τα πλεονεκτήματα του κάθε προορισμού. Με πνευματικότητα, αλλά και η

συλλογικότητα του εθελοντισμού από την οποία διέπεται κάθε τόπος μπορεί να σχηματισθεί και να αναπτυχθεί το κοινωνικό κεφάλαιο του κάθε τόπου και να δημιουργηθεί μία κατάλληλη υποδομή για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Αυτοί είναι ορισμένοι λόγοι για τους οποίους οι κοινωνικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται ενεργά, για να προσφέρουν ποιοτικά και καινοτομικά προϊόντα και υπηρεσίες στον τουριστικό τομέα-κλάδο, καθώς και για την προσφορά νέων θέσεων εργασίας, με κύρια σκοπιμότητα την ήπια ανάπτυξη του κάθε τόπου, που προδιαθέτει τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που μόνο μέσω της κοινωνικής οικονομίας μπορούν να προβληθούν και να διαφυλαχθούν. (Σκριάπας)

Κεφάλαιο 4: Ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω του εναλλακτικού τουρισμού και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας

4.1 Η οικονομική και νομική σύσταση των κοινωνικών επιχειρήσεων

Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι μια νέα νομική μορφή ιδιωτικών επιχειρήσεων, μία μορφή που πρωτοεμφανίστηκε στην Ελλάδα πριν από λίγα χρόνια. Είναι, λοιπόν, μια μορφή αστικού συνεταιρισμού, που την διοίκησή της αποτελούν πέντε ή περισσότερα άτομα. Στην συγκεκριμένη κατηγορία επιχειρήσεων, ο ρόλος του συνταίρου της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης μπορεί να συνδυάζεται ταυτόχρονα και με τον ρόλο του εργαζομένου ή του δημόσιου υπαλλήλου, χωρίς κάποιον περιορισμό νομικά ή πρακτικά. Ο νόμος 1667/ 1986 (Α' 196), έθεσε ρητά και περιεκτικά την σύσταση και την λειτουργία που πρέπει να ακολουθούν οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις. (για παραπάνω πληροφορίες σχετικά με την ανάλυση της έννοιας των κοινωνικών επιχειρήσεων, βλέπε Παράρτημα Β σελ.62)

Ο πιο πρόσφατος νόμος που ψηφίστηκε τον Οκτώβριο του 2016 και αντικατέστησε ορισμένα άρθρα του προηγούμενου νόμου 4019 που είχε ψηφιστεί το 2011 και αφορούσε τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Ο νέος νόμος του 2016 κάλυψε συγκεκριμένα κενά που είχε αφήσει ο προηγούμενος νόμος, σε ασφαλιστικά και εργασιακά ζητήματα, καθιστώντας νέα γραμμή πορείας σε οικονομικά και φορολογικά θέματα. Πέραν τούτου, δημιουργήθηκε ένα πιο κατάλληλο πλαίσιο λειτουργίας των κοινωνικών επιχειρήσεων, με πιο ευέλικτο διοικητικό σχήμα και νομικές κυρώσεις, όπως πρόστιμα, για επιχειρήσεις και μέλη που καταπατούν τα νομικά πλαίσια και τις ρυθμίσεις του νόμου αυτού. Οι παρατηρήσεις των περισσότερων ερευνητών τείνουν στο συμπέρασμα πως οι κοινωνικές επιχειρήσεις διαφέρουν στον συνδυασμό των κοινωνικών σκοπών τους με τη βιώσιμη εμπορική δραστηριότητα και έχουν τη δυνατότητα ανάπτυξης από τον πρωτογενή και μέχρι και τον τριτογενή τομέα παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών. (Harding, 2004)

Η ειδοποιός διαφορά των κοινωνικών επιχειρήσεων που τις διαχωρίζει από άλλες επιχειρήσεις, είναι η οριοθέτηση στην δραστηριοποίηση της επιχείρησης στα πλαίσια του γενικού συμφέροντος, τα κέρδη της να αποτελούν κατά ελάχιστο το 50% του κύκλου εργασιών της και η διοίκησή της να στηρίζεται στην επιχειρηματικότητα και καινοτομία, με συνεχή σκοπό της στη διατήρηση της ισορροπίας ανάμεσα στην οικονομική και κοινωνική διάσταση. Η συγκεκριμένη ικανότητα και πολυμορφία των κοινωνικών επιχειρήσεων τους προσφέρει τη δυνατότητα να δραστηριοποιούνται σε πολλαπλά πεδία και τομείς, και όχι μόνο στον δημόσιο τομέα όπως θεωρείται ακόμη σε πολλές χώρες Βασικό χαρακτηριστικό αυτών των επιχειρήσεων είναι η κατακράτηση των κερδών της επιχείρησης για την ίδια χρήση της επιχείρησης με σκοπό την εκπλήρωση των σκοπών και στόχων της.

Πιο συγκεκριμένα, η διανομή των κερδών και των στοιχείων ενεργητικού περιορίζεται μέσα στα πλαίσια της επιχείρησης με σκοπό να εκμεταλλευτούν αποκλειστικά για εκείνη, ακόμα σε μια περίπτωση διάλυσης μιας κοινωνικής επιχείρησης τα γενικά

έσοδα και τα περιουσιακά στοιχεία υπόκεινται σε μεταβίβαση προς άλλες κοινωνικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε ενεργή δράση και έτσι διασφαλίζεται η συνέχεια των οικονομικών αυτών πόρων να υπηρετούν κοινωνικούς σκοπούς.

Στην οργανωτική στοιβάδα των κοινωνικών επιχειρήσεων υπάρχει δυνατότητα και προτροπή των διαφόρων μελών στην άμεση συμμετοχή στις δραστηριότητες της επιχείρησης, είτε αυτοί είναι εργαζόμενοι είτε χρήστες, μπορούν να διοικούν, να προσφέρουν νέες ιδέες. Παρόλο που, η συγκεκριμένη ιδέα σχεδιάστηκε για την προτροπή και προώθηση των πολιτών στην συμμετοχή τους σε οποιαδήποτε κοινωνική δραστηριότητα/ επιχείρηση, έδωσα μία νέα ευκαιρία στην τυχαία ανεύρεση χαρισματικών ηγετών και καινοτόμων ιδεών όπου μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και λειτουργία της κοινωνικής επιχείρησης, και σε γενικότερο επίπεδο της κοινωνικής οικονομίας. (Αδάμ, 2014)

4.1.1 **Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση ή Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρία**

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις διαχωρίζονται βάση της νομικής μορφής τους, σε **Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρίες (ΑΜΚΕ)** και σε **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝΣΕΠ)**. Οι δυο αυτές νομικές μορφές διαμορφώνουν έναν κοινωφελή σκοπό, δηλαδή επιδιώκετε με κάθε τρόπο το ομαδικό συμφέρον πέρα από οποιαδήποτε άλλη έννοια προς την ωφελεία των μελών του συγκεκριμένου εγχειρήματος. Στην πραγματικότητα αρκετές κοινωνικές επιχειρήσεις αποφάσισαν να αποκτήσουν την μορφή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας λόγω έλλειψης διαφόρων νομοθετικών και θεσμικών δυνατοτήτων στο παρελθόν. Πέραν τούτου, μετά την θέσπιση του Νόμου 2716/1999 που έχει ως στόχο την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας, ονομαστήκαν Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (ΚΟΙΣΠΕ), ενταθήκαν στις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις (ΚΟΙΝΣΕΠ) που ορίζετε από τον Νόμο 4019/2011. Παρακάτω θα ορίσουμε τα βασικά στοιχεία των συγκεκριμένων νομικών μορφών :

- **Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία (ΑΜΚΕ)**

Οι συγκεκριμένες εταιρίες ορίζονται από τα άρθρα 741-784 του αστικού κώδικα. Οι αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρίες αποτελούν μια μορφή η όποια δεν θεσμοθετήθηκε από την νομοθεσία αλλά μέσα από επιχειρηματικές πρακτικές, και έτσι το νομικό της πλαίσιο αποτελείτε από γενικές διατάξεις του αστικού κώδικα. Οι εταιρίες αυτές σκοπεύουν να επιδιώξουν κοινωνικούς, φιλανθρωπικούς, επιστημονικούς, περιβαλλοντικούς ή και άλλους κοινωφελείς σκοπούς που στοχεύουν στην επιδίωξη του συλλογικού ευ ζην, δίχως αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορεί να έχουν και οικονομικούς σκοπούς διαφοροποίηση τους από τις κερδοσκοπικές εταιρίες γίνεται στο ότι δεν επιτρέπεται η διανομή των κερδών στους εταίρους σε οποιαδήποτε διαχειριστική περίοδο. Απαιτείτε η συμμετοχή και η εισφορά τουλάχιστον δυο εταίρων, ως φυσικά η νομικά πρόσωπα, ώστε να συσταθεί αυτή. Μέχρι το 2012 οι έτεροι ήταν περιορισμένοι ως προς την ευθνή των υποχρεώσεων της εταιρίας προς τρίτους μέχρι και το ύψος της εταιρικής μερίδας. Μετά το άρθρο 270 που θεσπίστηκε το 2012 και εντάθηκε στον νόμο 4072 ορίστηκε πως οι εταίροι που ανήκουν σε μια αστική εταιρία έχουν την αποκλειστική ευθνή για τα χρέη της. Επομένως οι αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρίες λειτουργούν με βάση τον κοινωνικό σκοπό που υπερτερεί του οικονομικού, ο αριθμός των εταίρων είναι μικρός και σταθερός, δεν σκοπεύει στην απολαβή και διανομή διαφόρων τυχαίων κερδών και τέλος δεν επιβάλετε η δέσμευση στη δημοκρατική διοίκηση της εταιρίας,

- **Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (ΚΟΙΝΣΕΠ)**

Όταν αναφερόμαστε στις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις, οι οποίες παρουσιάζουν την νέα νομική μορφή για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα, αντιλαμβανόμαστε πως προβλέπονται για τον συνδυασμό ενός κοινωνικού σκοπού με την επιχειρηματική ιδέα και ιδιότητα. Όσον αφορά τη σύσταση των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων στην περίπτωση της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης ένταξης απαιτούνται κατά ελάχιστο επτά άτομα και αντιστοίχως απατούνται πέντε άτομα στην περίπτωση των κοινωνικών συνεδριάστηκαν επιχειρήσεων είτε φροντίδας είτε συλλογικού σκοπού. Τα άτομα αυτά μπορεί να έχουν ή φυσική ή νομική μορφή, ένα φυσικό πρόσωπο δεν έχει την δυνατότητα να ανήκει σε δυο κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις με τον ίδιο σκοπό και έδρα σε μια ίδια περιφερειακή περιοχή. Τα νομικά πρόσωπα δεν πρέπει να ξεπερνούν το ένα τρίτο των μελών. Τα νέα μέλη μπορούν να ενταθούν στην συγκεκριμένη επιχείρηση με την υποχρέωση της αγοράς τουλάχιστον μιας συνεταιριστικής μερίδας, οι οποίες μπορούν να φτάσουν μέχρι και τις πέντε προαιρετικές. Όλα τα μέλη της επιχείρησης δικαιούνται να έχουν μια ψήφο, χωρίς αυτό να εξαρτάτε από τον αριθμό των συνεταιριστικών μεριδών που έχει αγοράσει το κάθε μέλος. Επίσης, δεν υπάρχει συγκεκριμένο κεφάλαιο που απαιτείτε για την σύσταση και δημιουργία μιας κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης. Η διοίκηση των κοινωνικών συνεταιριστών επιχειρήσεων γίνεται μέσω των γενικών συνελεύσεων των μελών και τη διοικούσα επιτροπή. Επίσης, σε αντίθεση με τις μη κερδοσκοπικές εταιρίες, υπάρχει περιορισμός στην διανομή των κερδών με ποσοστό πέντε τις εκατό, το οποίο προβλέπετε για τον σχηματισμό το αποθεματικού και ποσοστό έως 35 τις εκατό Πο προβλέπετε προς διανομή των εργαζομένων της συγκεκριμένης επιχείρησης και λειτουργεί σαν ένα κίνητρο προς την παραγωγικότητα, ενώ το υπόλοιπο ποσό διαθέτετε για τις διάφορες δραστηριότητες της επιχείρησης. (Αδάμ, 2014)

4.2 Τάσεις και προοπτικές ανάπτυξης του κοινωνικού τουρισμού σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο

Η μεγάλη επιρροή του τουρισμού ως κοινωνικής και οικονομικής δραστηριότητας τόσο σε πανευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, διαγράφηκε τόσο σε μακροοικονομικό επίπεδο όσο και σε αναπτυξιακό επίπεδο της περιφέρειας. Τα τελευταία χρόνια, μέσα στα πλαίσια μιας σύγχρονης τουριστικής πολιτικής που βασίζεται σε ποιοτικές και πιστοποιημένες παροχές αγαθών και υπηρεσιών, που πετυχαίνουν με αυτόν τρόπο την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, προάγοντας τη σύνδεση της τοπικής οικονομίας με την αειφόρο ανάπτυξη και το περιβάλλον.

Την σημερινή εποχή, τα ανεπτυγμένα οικονομικά κράτη προδιαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές για την παροχή κοινωνικού τουρισμού. Πιο συγκεκριμένα, ένα σύγχρονο κράτος υποχρεούται να παρέχει στους πολίτες του, πέρα από παροχές υγείας, εργασίας και παιδείας και γενικές παροχές πρόνοιας, την πρόσβαση στην ψυχαγωγία και στις διακοπές ώστε να υπάρχει μια σωματική και ψυχική ισορροπία.

Επομένως, μέσω της προώθησης και της θέσπισης του θεσμού του κοινωνικού τουρισμού έγινε μια επιτυχής παρέμβαση ενεργητικής πολιτικής ένταξης από την μεριά του κράτους. Έτσι, κοινωνικά ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού έχουν πλέον το δικαίωμα και τον ενεργό ρόλο να ασκήσουν το δικαίωμά τους για διακοπές μέσω της αρχής της ισοτιμίας των πολιτών, και παράλληλα υπό μία διαφορετική έννοια και διάσταση, ορισμένες ευπαθείς ομάδες του κράτους που έχουν επηρεαστεί άμεσα από

την εποχικότητα του τουρισμού σε ορισμένες περιοχές σε συνδυασμό με οικονομική κρίση ή και ακόμη τις μεταναστευτικές ροές που έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και έχουν αποκλείσει με τη σειρά τους ορισμένες τουριστικές περιοχές από την επίσκεψη νέων τουριστών, να έχουν την δυνατότητα και την ευκαιρία σε μια νέα απασχόληση. Πολύ κρίσιμο και βασικό σημείο στην ανάπτυξη του κοινωνικού τουρισμού φαίνεται να είναι η δημιουργία μιας κατάλληλης βάσης για αυτήν, όπως η κατασκευή ειδικά σχεδιασμένων τουριστικών καταλυμάτων που να καλύπτουν τις σύγχρονες προδιαγραφές και να συμβαδίζουν με τις οικονομικές δυνατότητες των επισκεπτών τους, ειδικά επιδόματα διακοπών όπου χορηγούνται σε οικογένειες που το έχουν ανάγκη και είναι ειδικώς προσαρμοσμένα σε αυτές, η εφαρμογή ειδικών κοινωνικών προγραμμάτων τουρισμού για συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων, όπως φοιτητές και νέους, συνταξιούχους ή γενικώς άτομα με οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες που η κατάσταση τους δεν τους ευνοεί να κάνουν διακοπές κλπ. (Σφακιανάκης, 2000)

4.2.1 **Η Χάρτα του αειφόρου και εναλλακτικού τουρισμού και ο Οδηγός 21/ Agenda 21**

Η ταχύρυθμη ανάπτυξη του τουρισμού τα τελευταία χρόνια, εκτός από την θετική της συνεισφορά στις οικονομίες και στην τοπική ανάπτυξη επέφερε μαζί της μία σειρά από δυσάρεστες επιβαρύνσεις στο περιβάλλον και την κοινωνία, όπως μόλυνση του περιβάλλοντος, υποβάθμιση της τοπικής κληρονομιάς του κάθε τόπου, κατασπατάληση των πολιτιστικών πόρων κλπ. Σύμφωνα, με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, οι συγκεκριμένες αρνητικές επιπτώσεις στέκονται εμπόδιο στην περαιτέρω ομαλή ανάπτυξη του τουρισμού, που σε σταδιακή εξέλιξη μπορεί να επιφέρει μόνο δυσάρεστα αποτελέσματα στις περιοχές που αναπτύσσονται μέσω του τουρισμού.

Έτσι, ώστε να υπάρχει μία βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη που θα ωφελήσει όχι μόνο την σημερινή γενιά και την κάθε τοπική κοινωνία, αλλά και τις επόμενες γενιές, κάποιοι Διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται με τον τουρισμό και την αειφόρο και κοινωνική ανάπτυξή του, αποφάσισαν να συντάξουν ορισμένες ρυθμίσεις και μέτρα. Το 1995, στα πλαίσια της παγκόσμιας διάσκεψης για τον Αειφόρο και Εναλλακτικό Τουρισμό στην Ισπανία, διατυπώθηκαν και συντάχθηκαν σε μορφή χάρτας, κάποιες **γενικές αρχές για την ανάπτυξη του βιώσιμου και αειφόρου τουρισμού**, όπου ορισμένοι από αυτούς παραθέτονται παρακάτω:

- Προστασία των πολιτιστικών, ιστορικών, φυσικών και άλλων πόρων που αφορούν τον τουρισμό με στόχο την συνέχεια της κληρονομιάς στις επόμενες γενιές.
- Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη του τουρισμού πρέπει να γίνεται έπειτα από διάφορες μελέτες για την πρόληψη κοινωνικών, πολιτιστικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Επιβάλλονται ειδικά έργα προστασίας και βελτίωσης των υποδομών, καθώς ένα ποιοτικό περιβάλλον προσελκύει σε μεγαλύτερο βαθμό τους επισκέπτες και είναι ευχάριστο για τους πολίτες.
- Η συνεχής διατήρηση και ανάπτυξη της τουριστικής ζήτησης θα συνεισφέρει στην συντήρηση των τουριστικών υποδομών και καταλυμάτων.
- Τα οικονομικά οφέλη που επιφέρει η τουριστική ανάπτυξη σε μία κοινωνία πρέπει κατά βάση να διαχέονται στην κοινότητα του τόπου.

Οι συγκεκριμένες αρχές στοχεύουν στην οικονομική βιωσιμότητα του τουρισμού και των περιοχών όπου αναπτύσσεται, καθώς και στην διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της κληρονομιάς του κάθε τόπου, αλλά και στην προστασία των τοπικών κοινωνιών. (www.ncy.org.cy) (Τσάλτας)

Σημαντικό ρόλο στην ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών αξιών στην οικονομική ανάπτυξη, έφερε η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη το 1992, όπου συζητήθηκαν κρίσιμα θέματα που αφορούν κατά βάση την μελλοντική περιβαλλοντική κατάσταση και κοινωνική ανάπτυξη. Στα πλαίσια της συγκεκριμένης συνδιάσκεψης **σχεδιάστηκε ένα σύστημα αρχών που βασιζόταν σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης και αποσκοπούσε στην λύση περιβαλλοντικών ζητημάτων, ο Οδηγός 21.**

Οι προσπάθειες που έγιναν για την ενσωμάτωση του Οδηγού 21 από τα υπόλοιπα κράτη, ανέπτυξαν τις κατάλληλες συνθήκες ώστε να ενσωματωθούν οι περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις της αειφόρου ανάπτυξης, στον κατάλληλο σχεδιασμό και υλοποίηση κυβερνητικών και πολιτικών σχεδίων που αφορούν την περιφέρεια, το κράτος και όλα τα έθνη. (Τσάλτας)

4.3 Η συμβολή του εναλλακτικού τουρισμού και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην τοπική ανάπτυξη

Όπως προαναφέρθηκε και παραπάνω, τα οφέλη που επέφερε η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, είναι εμφανή τόσο σε οικονομικό όσο και σε περιβαλλοντικό, πολιτιστικό, κοινωνικό. Με την πρόοδο και την ανάπτυξη αυτή επήλθε ορατή βελτίωση της περιβαλλοντικής κατάστασης χωρίς παράλληλα αυτά να μειωθεί η θετικώς αναπτυσσόμενη οικονομική κατάσταση.

Με την ανάπτυξη του εναλλακτικού και κοινωνικού τουρισμού δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας καθώς και συμπληρωματικά εισοδήματα για τους μόνιμους κατοίκους του τόπου, αυτό είναι μια μεγάλη θετική συμβολή σε γεωγραφικές περιοχές της χώρας που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ανεργίας και πληθυσμιακή μείωση. Έτσι, αντιλαμβανόμαστε πως η δραστηριότητα και η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού σε καμία περίπτωση υποκαθιστά την προϋπάρχουσα επαγγελματική τοπική απασχόληση, αντιθέτως προσφέρει νέες ευκαιρίες στην τοπική κοινωνία με την στήριξη και την ενίσχυση της, βελτιώνεται η τοπική οικονομία και τα εισοδήματα, βελτιώνονται οι συνθήκες της ζωής τους.

Μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και του εναλλακτικού τουρισμού επιτυγχάνετε η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη η οποία συμβάλει στην καλύτερευση των ορών ζωής με τη βοήθεια μιας κατάλληλης τουριστικής υποδομής που σέβεται το περιβάλλον και τη κοινωνία. Έτσι, πιθανά έργα που είχε καθυστερήσει η υλοποίησή τους η και είχε αναβληθεί μέσω της τουριστικής προόδου και ανάπτυξης και των τεχνολογιών που επέφερε αυτή, έχουν πλέον προχωρήσει. Στα έργα τουριστικών υποδομών, περιέχονται και έργα που στοχεύουν στην βελτίωση των συγκοινωνιών, διαφόρων δικτύων, όπως παροχής τηλεπικοινωνιών, νέα εκπαιδευτικά κέντρα, αθλητικές εγκαταστάσεις, καταλύματα, χώροι δημόσιας χρήσης αλλά και νέες εισαγωγές σε αγαθά και υπηρεσίες καλύτερης ποιότητας.

Με την ορθή ανάδειξη και την κατάλληλη προστασία του φυσικού μας περιβάλλοντος επιτυγχάνετε η ανάπτυξη της τοπικής και περιφερειακής ζώνης, δίχως αυτό να επιδρά αρνητικά προς το φυσικό περιβάλλον και τους πόρους αυτού. Κατά τον τρόπο αυτό, οι τουρίστες και ο μόνιμοι κάτοικοι ενός τόπου ευαισθητοποιούνται προς την συντήρηση των τοπικών εθίμων, μνημείων κλπ. Έτσι, δημιουργείτε μια πιο στενή επαφή μεταξύ

του τουρίστα και του περιβάλλοντος , προκαλώντας μια πιο οικολογική συνείδηση σε αυτόν και σαν αποτέλεσμα έχει την μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση προς αυτό.

Λόγω της τουριστικής εκμετάλλευσης από τους ντόπιους κατοίκους μιας περιοχής, αυτοί δίνουν προτεραιότητα στην προστασία και ευημερία του τόπου τους. Με αυτόν τον τρόπο, παρουσιάζεται μία ευκαιρία αναβίωσης των παλαιών τοπικών εθίμων και εργασιών, παλαιές τεχνικές προς την παραγωγή αγαθών, τοπικές παραδοσιακές εκδηλώσεις και γιορτές, καθώς και η αρχιτεκτονική και η λαογραφία. Όλα τα παραπάνω συντελούν στην διαβίωση του προσωπικού χαρακτήρα του κάθε τόπου, χωρίς να αλλοιώνονται στο πέρασμα του χρόνου και των γενεών.

Ένα ακόμη βασικό πλεονέκτημα του εναλλακτικού τουρισμού είναι η διανομή των τουριστών σε όλες τις εποχές του χρόνου, εξελίσσοντας την τουριστική δραστηριότητα με νέες προτάσεις για αυτούς πέραν των κλασικών μορφών του εποχικού και μαζικού τουρισμού και έτσι διαφοροποιεί τις τουριστικές αυτές περιόδους. Με την αλλαγή αυτή, επιτυγχάνεται η άμβλυση του ζητήματος της εποχικότητας του τουρισμού που θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα επί του τουρισμού στην Ελλάδα. (Τσαρτάς Π. , 1998)

Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία Έρευνας

5.1 Εισαγωγή

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία κύρια μέθοδο έρευνας και εύρεσης πηγών αποτέλεσαν τα βιβλία, διάφορες μελέτες και άρθρα δημοσιευμένα από παγκόσμιους οργανισμούς τουρισμού και οικονομίας, πληροφορίες από ιστοσελίδες Υπουργείων, καθώς και άρθρα επιστημόνων και ερευνητών. Ακολουθείται η μέθοδος της ποιοτικής έρευνας, όπου στόχος της είναι να γίνει διερεύνηση και περιγραφή μίας κατάστασης.

Στο παρακάτω κεφάλαιο, θα διεξαχθεί μία συγκριτική έρευνα/μελέτη μεταξύ δύο κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων, «**Το Χαρούπι**» και «**Agkistro Action**» που βρίσκονται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές. Καταυτόν τον τρόπο, θα ακολουθήσει μία επιμέρους σύγκριση των χαρακτηριστικών, των σκοπών και των δράσεων μεταξύ των δύο επιχειρήσεων, θα εντοπιστούν οι ομοιότητες και οι διαφορές τους, καθώς και θα δοθεί μία βαθύτερη ανάλυση των επιδράσεων στην τοπική ανάπτυξη και την εξέλιξη του εναλλακτικού τουρισμού σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Η συγκεκριμένη συγκριτική ανάλυση, βασίστηκε στην προσωπική προσέγγιση ως προς την συλλογή πληροφοριών και στοιχείων, και έπειτα ακολούθησε η ανάλυση και σύγκριση των πληροφοριών που λήφθηκαν. (Παρασκευόπουλος, 1993)

Βασική πηγή για την συλλογή πληροφοριών για τις δύο επιχειρήσεις ήταν η ιστοσελίδα της καθεμίας, όπου περιείχαν πολλές χρήσιμες πληροφορίες και γενικά στοιχεία για αυτές. Σε επόμενο στάδιο, έγινε ανάλυση των σκοπών των επιχειρήσεων, αναφορά στα μέλη, αλλά και τα οικονομικά δεδομένα των επιχειρήσεων, από πού πηγάζουν η χρηματοδότηση και οι πόροι για την ύπαρξη και την συντήρησή τους, ανάλυση της διαχειριστικής χρήσης και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, καθώς και εύρεση των ομοιοτήτων και των διαφορών μεταξύ των επιχειρήσεων. Η διαφορετική γεωγραφική περιοχή που εδρεύουν θα αποδώσει την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού σε δύο προορισμούς με διαφορετικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά.

Η παρακάτω συγκριτική έρευνα είναι ένα καλό παράδειγμα δύο κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων που πέραν των κοινωνικών τους δράσεων αναπτύσσονται και στον τομέα του εναλλακτικού τουρισμού. Μέσω της θεωρητικής μελέτης πάνω στο ζήτημα της ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων μέσω ενός παραδείγματος, θα αναδειχθεί η επίδραση των συγκεκριμένων επιχειρήσεων σε τοπικό επίπεδο και εθνικό επίπεδο, καθώς θα αναλυθούν περαιτέρω οι κοινωφελείς δράσεις των επιχειρήσεων. (eclass.uniwa.gr)

5.1.1 Σκοπός της συγκριτικής ανάλυσης μεταξύ των δύο επιχειρήσεων

Σκοπός της συγκεκριμένης συγκριτικής ανάλυσης μεταξύ των δύο κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων, είναι να **γίνει προσέγγιση στο ζήτημα της ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα και τις επιδράσεις που ασκούν αυτές στον εναλλακτικό τουρισμό**, καθώς και στη διερεύνηση των διαφορών μεταξύ των δύο επιχειρήσεων και στην ανάλυση του διαφορετικού

τουριστικού πακέτου, ανάλυση των στόχων-σκοπών τους και πως αναπτύσσονται στον εναλλακτικό τουρισμό.

Μέσα από την διαδικασία της ανάλυσης της κάθε επιχείρησης, ο αναγνώστης θα αντιληφθεί την άμεση αλληλεπίδραση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με τον εναλλακτικό τουρισμό. Η καθεμιά από τις επιχειρήσεις που θα παρουσιαστούν παρακάτω, προσφέρει μοναδικές υπηρεσίες πακέτων αναψυχής, τουριστικών, επιμορφωτικών, ιστορικών προγραμμάτων, καθώς και αθλητικών δραστηριοτήτων. Μέσω της σύγκρισής τους, θα προβληθεί άμεσα η λειτουργική δομή και η δράση των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, την σήμερον ημέρα. Ο αναγνώστης στο τέλος του κεφαλαίου αυτού θα έχει την ικανότητα να αντιληφθεί πλήρως την αλληλέγγυα δράση που προσφέρουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις όσο σε εθνικό τόσο και σε τοπικό επίπεδο, αλλά και το κατά πόσο επηρεάζουν αυτές την ανάπτυξη και την εξέλιξη του εναλλακτικού τουρισμού.

5.1.2 Σύσταση και περιεχόμενο της συγκριτικής ανάλυσης

Στο **πρώτο μέρος** της συγκριτικής μελέτης που θα ακολουθήσει, θα παρουσιαστεί η επιχείρηση «**Το Χαρούπι**», που εδρεύει στο Χουδέτσι Ηρακλείου Κρήτης και η επιχείρηση «**Agkistro Action**» που εδρεύει στο χωριό Άγκιστρο στο νομό Σερρών. Αρχικά, θα δοθούν γενικές πληροφορίες για την ίδρυση τους, για τα μέλη τους και τους σκοπούς τους. Έπειτα, θα γίνει αναφορά στις δραστηριότητες των συγκεκριμένων επιχειρήσεων και στις δράσεις τους όσων αφορά τον εναλλακτικό τουρισμό, καθώς και θα γίνει αναφορά στη σύσταση αυτών. Επίσης, θα χρησιμοποιηθεί το εργαλείο της ανάλυσης SWOT, που θα εξετάσει τα ισχυρά και τα αδύναμα σημεία της κάθε επιχείρησης και τις ευκαιρίες και απειλές που προέρχονται από το περιβάλλον που δραστηριοποιούνται.

Στο **τρίτο μέρος**, θα παρουσιαστούν και θα συγκριθούν τα κοινά χαρακτηριστικά σημεία των δύο κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων, αλλά και οι διαφορές τους, όσων αφορά τις δραστηριότητες τους. Τέλος, θα γίνει αναφορά στην σύνδεση της κοινωνικής δράσης και επιχειρηματικότητας με τον εναλλακτικό τουρισμό, καθώς και στο κατά πόσο οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν προάγει την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Κεφάλαιο 6: Μελέτη: Συγκριτική Ανάλυση μεταξύ δύο Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων

6.1 Παρουσίαση της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης «Το Χαρούπι»

Τα πρώτα βήματα προς την ίδρυση της επιχείρησης «Το Χαρούπι» έγιναν το 2014, όπου υπήρχε το όραμα της δημιουργίας μίας ομάδας εργασίας, που υπάρχει συνεργασία μεταξύ των μελών με βάση την ιδεολογία τους και την κοινή αντίληψη προς την έννοια της οικολογίας, της ομαδικότητας και συνεργασίας, της εργασίας και της αυτονομίας.

Η επιχείρηση «Το Χαρούπι», έλαβε την άδειά της το 2015 από το Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας του Υπουργείου Εργασίας. Έτσι, εγκρίθηκε το καταστατικό που την κατέστησε «Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού» με την επωνυμία «Χαρούπι Κοιν.Σ.Επ.», με έδρα το Χουδέτσι Ηρακλείου Κρήτης.

ΕΙΚΟΝΑ 6.1 ΤΟ ΧΑΡΟΥΠΙ

Πηγή: (enallaktikos.gr)

Έπειτα, «Το Χαρούπι» το 2017 εντάχθηκε στο Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας του Ν.4430/2016 (Α'205) με την επωνυμία «Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας Χαρούπι», με έδρα το Γαρίπα Χανίων Κρήτης. (charoupi.wordpress.com)

Η ονομασία της επιχείρησης, επιλέχθηκε χάριν του καρπού της χαρουπιτιάς, που συναντάτε ιδιαίτερα στην ανατολική Μεσόγειο και στην Κρήτη. Στα μέσα του 20^{ου} αιώνα, αναπτύχθηκε η χρήση του, καθώς κάλυπτε και ένα μεγάλο μέρος της τοπικής

οικονομίας. Είναι μια διαχρονική και λιτή τροφή, που έτρεφε σε δύσκολους περιόδους τους φτωχούς και τους αντάρτες του νησιού. (charoupi.wordpress.com)
Από το 2017, «Το Χαρούπι» ξεκίνησε την συνεργασία της με τον Αγρό, ένα αγρόκτημα που βρίσκεται κοντά στα Χανιά, όπου διαχειρίζεται συλλογικά από μία ομάδα παραγωγών.

6.1.1 Σκοπός του «Χαρουπιού»

Ο γενικότερος σκοπός του συνεταιρισμού έγκειται στην επιδίωξη οφέλους σε συλλογικό επίπεδο, καθώς και στην εξυπηρέτηση των κοινωνικών συμφερόντων. Πιο ειδικά, ο συνεταιρισμός αποσκοπεί με τη λειτουργία του να παρέχει υπηρεσίες που ικανοποιούν ανάγκες διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων που μπορούν να διαφέρουν μεταξύ τους, μέσω της εκπαίδευσης, της θεραπείας, τον πολιτισμό και τον τουρισμό.
Στόχος του «Χαρουπιού», είναι να διαδώσει μέσω αξιών και διαφόρων πρακτικών που προάγουν το συμφέρον του τόπου, την ομαδικότητα, την συνεργασία, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής, καθώς και το σεβασμό προς το περιβάλλον, τη φύση, την τοπική και πολιτιστική κληρονομιά αλλά και τον άνθρωπο προάγοντας ταυτόχρονα την ψυχική υγεία του ανθρώπου. (charoupi.files.wordpress.com)

6.1.2 Διοικητικά μέλη του συνεταιρισμού

Η **Α.Π.** είναι ειδικευμένη στην εκπαίδευση, όπως στην ειδική αγωγή, την τυπική εκπαίδευση, την ψυχική υγεία, την κοινωνική ενσωμάτωση, καθώς στο «Χαρούπι» εκπαιδεύει, συντονίζει και θεραπεύει μέσω του χορού και του θεάτρου. Ακόμη, είναι επιστημονικά υπεύθυνη για τα σχολικά προγράμματα, προγράμματα και τεχνικές που αφορούν την τέχνη και την δραματοθεραπεία.

Ο **Γ.Τ.** ασχολείται με την αγροτική παραγωγή και την καλλιέργεια οικολογικών λαχανόκηπων, ενώ ασχολείται και με την μεταποίηση της τροφής. Στο «Χαρούπι», είναι αρμόδιος στην εκπαίδευση των βιωματικών προγραμμάτων οικολογίας και αυτάρκειας, που παρακολουθούν παιδιά και έφηβοι. Επίσης, είναι υπεύθυνος και ασχολείται με τα προγράμματα αλληλέγγυου και οικολογικού τουρισμού, αφού σκοπός του είναι να μοιραστεί με τους ενδιαφερόμενους την δυνατότητα ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα μέσω της οικολογίας.

Ο **Γ.Ο.**, έχει γνώσεις πάνω στη μηχανολογία, την οπτική και την όραση, καθώς και στην ανάπτυξη διαγνωστικών απεικονιστικών συστημάτων για έργα τέχνης. Στο «Χαρούπι», είναι υπεύθυνος για το εργαστήριο της φωτογραφίας και το εργαστήριο παρατήρησης των άστρων.

Η **Α.Σ.**, έχει γνώσεις πάνω στην επίδραση που έχει η διατροφή στην υγεία του ανθρώπου, καθώς και τις διατροφικές συνήθειες των λαών σε σχέση με το κλίμα. Επίσης, έχει μελετήσει σε βάθος διάφορα τοπικά προϊόντα κάθε περιοχής, την διατροφική κουλτούρα των λαών και τις παραδόσεις τους. Στο «Χαρούπι», είναι υπεύθυνη για το πρόγραμμα μάθησης της κρητικής κουζίνας και για το πρόγραμμα παραδοσιακών χειροτεχνιών.

Ο **Ν.Π.** είναι εκπαιδευτικός, καθώς έχει και γνώσεις στην ειδική αγωγή. Ασχολείται και με το θέατρο. Στο «Χαρούπι», είναι υπεύθυνος για τις εκδρομές και τις εξερευνήσεις στα φυσικά τοπία της Κρήτης. (charoupi.wordpress.com)

(για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε την ιστοσελίδα της επιχείρησης: <https://charoupi.wordpress.com/>)

6.1.3 Δραστηριότητες του «Χαρούπι»

Στην συνεταιριστική επιχείρηση «Το Χαρούπι» ασκούνται συγκεκριμένες δραστηριότητες διαφόρων κατηγοριών, σύμφωνα με την έγκριση του Γενικού Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας του Υπουργείου Εργασίας, όπου και παρουσιάζονται παρακάτω:

- **εκπαιδευτικές δραστηριότητες- υπηρεσίες υποστηρικτικής εκπαίδευσης:** όπως διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα, επιμορφωτικά σεμινάρια και σεμινάρια κατάρτισης, βιωματικά εργαστηριακά μαθήματα, καθώς και επαγγελματικές και επιστημονικές συναντήσεις. Υπάρχουν ορισμένα εκπαιδευτικά προγράμματα που έχουν εγκριθεί από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- **θεραπευτικές δραστηριότητες- υπηρεσίες ψυχικής υγείας:** βιωματικά εργαστήρια με ψυχοθεραπευτικό σκοπό, συναντήσεις επιστημονικού χαρακτήρα, ομαδική ή μεμονωμένη θεραπεία, προγράμματα θεραπείας για ευάλωτες ομάδες και προγράμματα με σκοπό την κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων, καθώς και προγράμματα προσωπικής ανάπτυξης και εξέλιξης.
- **τουριστικές δραστηριότητες- υπηρεσίες εναλλακτικού τουρισμού:** ομαδικός ή μεμονωμένος συντονισμός και συνοδεία ατόμων, οργάνωση και διεκπεραίωση εκδρομών- περιηγήσεων, μεταφορών, ψυχαγωγίας, φιλοξενίας και σίτισης των επισκεπτών, προγράμματα που αφορούν την φύση και την παράδοση, προγράμματα συμμετοχής σε αγροτικές εργασίες και εκμάθηση οικοτεχνιών, παραδοσιακών επαγγελμάτων, καθώς και βιωματικά εργαστήρια που αφορούν την τέχνη και οργανωμένες επιστημονικές και επαγγελματικές συναθροίσεις.
- **πολιτισμικές δραστηριότητες:** οργάνωση και εκτέλεση συναυλιών, παραστάσεων και διαφόρων προβολών, βιωματικά εργαστήρια που αφορούν την τέχνη, σεμινάρια επιμορφωτικού σκοπού, επαγγελματικές και επιστημονικές συναντήσεις. (charoupi.files.wordpress.com)

Στο «Χαρούπι», υπάρχει μία ομάδα που διαχειρίζεται τον **«Αγρό»**, ένα μικρό αγρόκτημα εννέα στρεμμάτων που βρίσκεται στο Ακρωτήριο Χανίων. Το συγκεκριμένο αγρόκτημα περιέχει ελαιώνα, μπροστάνι, κήπο με διάφορα βότανα και ντόπια αιγοπρόβατα. Η ομάδα που ασχολείται με το αγρόκτημα, στοχεύει στην ανακύκλωση της αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, δηλαδή στην κυκλική παραγωγή. Πέραν τούτου, όλη η παραγωγή των αγαθών γίνεται με φυσικό τρόπο χωρίς τη χρήση χημικών ουσιών. Στον εσωτερικό χώρο γίνονται οι δραστηριότητες μεταποίησης και μαγειρικής στην κουζίνα, ενώ στον εξωτερικό χώρο πραγματοποιούνται θεατρικές δραστηριότητες, εκδρομές- περιηγήσεις, περίπατοι κλπ. (charoupi.wordpress.com)

ΕΙΚΟΝΑ 6.2 ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Πηγή: (charoupi.wordpress.com)

Η συνεταιριστική επιχείρηση «Το Χαρούπι» μέσω των δράσεων της **αποσκοπεί να συνδέσει τον αλληλέγγυο τουρισμό με τον οικολογικό τουρισμό**. Ο αλληλέγγυος τουρισμός σέβεται την τοπική οικονομία, καταναλώνοντας την εγχώρια τοπική παραγωγή, δηλαδή τοπικά προϊόντα που έχουν παραχθεί κάτω από ανθρώπινες συνθήκες, καθώς γίνεται μία επιλογή των δραστηριοτήτων, ώστε αυτές να ανταποκρίνονται στη μη-εκμετάλλευση που προάγει η αλληλεγγύη.

Ο οικολογικός τουρισμός αναπτύσσεται μέσα σε τομείς μη βλαβερούς για το περιβάλλον. Μέσα στο πλαίσιο αυτό μπορεί να περιλαμβάνεται ο τόπος διαμονής των επισκεπτών μέχρι και τις δραστηριότητες που θα επιλέξουν, ή και το αναμνηστικό στο τέλος του ταξιδιού/εκδρομής. Σκοπός, λοιπόν, είναι οι επισκέπτες να έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν κάποιες διαφορετικές πτυχές ενός τόπου, μέσω μίας οικολογικής και αλληλέγγυας πρακτικής.

ΕΙΚΟΝΑ 6.3 ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Πηγή: (charoupi.wordpress.com)

Στο «Χαρούπι» η **βιωματική μάθηση** αποτελεί το μέσο γνωριμίας με νέα πεδία, όπως νέα τοπία και νέες δραστηριότητες. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν τα προγράμματα διαδρομών και δραστηριοτήτων στην Κρήτη, όπου οι επισκέπτες συμμετέχουν σε καθημερινές ασχολίες, όπως η μεταποίηση ή το μαγείρεμα στον Αγρό με προϊόντα που έχουν παραχθεί σε αυτόν. Ακόμη, και οδοιπορία, πεζοπορία και βόλτες στην φύση. (charoupi.wordpress.com)

6.1.4 **Οικονομικά στοιχεία της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης**

Το «Χαρούπι» λειτουργεί ως κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού. Για την σύστασή της απαιτούνται πέντε φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Κάθε μέλος αγοράζει μία συνεταιριστική μονάδα κατά την εγγραφή του και δικαιούται να αγοράσει μέχρι και πέντε προαιρετικές συνεταιριστικές μονάδες. Όλα τα μέλη διαθέτουν από μία ψήφο, ανεξαρτήτως των μονάδων που έχουν αγοράσει.

Για την σύσταση της συγκεκριμένης μορφής, δεν υπάρχει ορισμένο απαιτούμενο κεφάλαιο. Η διοίκηση της επιχείρησης γίνεται μέσω της Διοικούσας Επιτροπής και της Γενικής Συνέλευσης των μελών, καθώς η Γενική Συνέλευση γίνεται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο. Η Διοικούσα Επιτροπή εκλέγεται μέσω εκλογικής διαδικασίας από τη Γενική Συνέλευση και αποτελείται από τρία μέλη.

Η κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση «Το Χαρούπι», λόγω της μορφής που έχει αδειοδοτηθεί, η διανομή των κερδών γίνεται με τον εξής τρόπο:

- Για τον σχηματισμό του αποθεματικού διανέμεται ποσοστό 5%.
- Ως κίνητρο παραγωγικότητας για τους εργαζομένους διανέμεται ποσοστό έως 35%.
- Το υπόλοιπο ποσοστό διανέμεται για τις διάφορες δραστηριότητες της επιχείρησης, καθώς και για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

(Αδάμ, 2014) (charoupi.wordpress.com)

6.1.5 **Ανάλυση SWOT**

Εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης

Δυνατά σημεία της επιχείρησης:

- Είναι από τις λίγες κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις που συνδυάζουν ταυτόχρονα δραστηριότητες/ υπηρεσίες τουριστικές, πολιτισμικές, θεραπευτικές και εκπαιδευτικές.
- Λόγω της νομικής μορφής που διέπουν τις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις παραγωγικού και συλλογικού σκοπού, υπάρχει σωστή οικονομική διαχείριση, καθώς και διανομή επί των κερδών.
- Ένα ορισμένο τμήμα της τουριστικής αγοράς αναζητά τον εναλλακτικό και αλληλέγγυο τουρισμό. Η συγκεκριμένη επιχείρηση, αποτελεί την βέλτιστη επιλογή για ένα επιλεγμένο τμήμα της αγοράς, προσφέροντάς τους μοναδικές υπηρεσίες.

- Η κοινωνική επιχείρηση «Το Χαρούπι» προσφέρει εξουσιοδοτημένα εκπαιδευτικά προγράμματα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κάτι που χαρακτηρίζει την αξιοπιστία των προγραμμάτων της.
- Η βιωματική μάθηση αποτελεί βασικό εργαλείο των προγραμμάτων στο «Χαρούπι», έτσι και αυτή αποτελεί το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της επιχείρησης.
- Τα εκπαιδευμένα μέλη της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης.
- Ο μοναδικός συνδυασμός ορεινής και παραθαλάσσιας τοποθεσίας.

Αδύναμα σημεία της επιχείρησης:

- Λόγω της νομικής μορφής της επιχείρησης, το κεφάλαιο κίνησης είναι περιορισμένο.
- Υστερεί στα μέσα προώθησης και διαφήμισης των υπηρεσιών της έναντι άλλων κοινωνικών επιχειρήσεων, όπως η έλλειψη πληροφοριών στην ιστοσελίδα της.
- Δεν υπάρχει ηλεκτρονικό κατάστημα στην ιστοσελίδα της, ώστε να δίνεται η δυνατότητα αγοράς κάποιων προϊόντων ή υπηρεσιών, σε αντίθεση με τους ανταγωνιστές της.

Εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης

Ευκαιρίες για την επιχείρηση:

- Τα προγράμματα χρηματοδότησης από την Ελλάδα και την Ευρώπη για κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις και την ανάπτυξη αυτών, όπως η δράση «Συνεργατικοί Σχηματισμοί Καινοτομίας» που χρηματοδοτείτε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης(ΕΤΠΑ) και το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης(ΕΣΠΑ) 2014-2020, καθώς και άλλα προγράμματα. (koinsep.org)
- Καλύτερες υποδομές στον οδικό άξονα του νησιού, καθώς και βελτίωση των υποδομών τουρισμού.
- Υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης και προώθησης των δραστηριοτήτων εναλλακτικού και αλληλέγγυου τουρισμού, λόγω της αναζήτησης των καταναλωτών για νέες υπηρεσίες.
- Για την τουριστική αγορά, η μορφή του εναλλακτικού τουρισμού αποτελεί μία νέα μορφή που εμπεριέχει ακόμα πολλά κενά. Η επιχείρηση έχει την ευκαιρία να προσφέρει νέες υπηρεσίες και να ξεχωρίσει στην αγορά.
- Μέσω της τεχνολογικής προόδου επιτυγχάνεται η ανάπτυξη νέων καναλιών διανομής, όπως το διαδίκτυο, και νέες μέθοδοι παραγωγής.

Κίνδυνοι για την επιχείρηση:

- Μία παγκόσμια ή εθνική οικονομική κρίση μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη ή ακόμη και τη λειτουργία της επιχείρησης.
- Η αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων και των μεταναστευτικών κυμάτων μπορεί να συντελέσει στη μείωση του τουρισμού.
- Οι διαρκείς αλλαγές στη νομοθεσία της χώρας επηρεάζουν άμεσα τις υπάρχουσες και μελλοντικές κοινωνικές επιχειρήσεις.

- Η αύξηση του ανταγωνισμού στον συγκεκριμένο κλάδο επιχειρήσεων αυξάνεται, καθώς παρατηρείται αύξηση εισόδου πολλών νέων επιχειρήσεων στον κλάδο.
(Παππάς) (wikipedia.org)

6.2 Παρουσίαση της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης «Agkistro Action»

Η κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση «**Άγκιστρο Δράση**» ή αλλιώς «**Agkistro Action**» ιδρύθηκε το 2015 και πλαισιώνει την λειτουργία της σύμφωνα με τους σχετικούς νόμους για την Κοινωνική Οικονομία, που ψηφίστηκαν το 2011 και το 2016 (Ν.4019 και Ν.4430). Η επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως **Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού**. Η **έδρα** της επιχείρησης είναι το χωριό Άγκιστρο του δήμου Σιντικής, στο βόρειο τμήμα των Σερρών. Η **ονομασία** της επιχείρησης εμπνεύστηκε από τη τοποθεσία που βρίσκεται η επιχείρηση.

Το Άγκιστρο είναι ένα χωριό μικρού μεγέθους που κατοικείται από 300 άτομα κοντά στα ελληνο-βουλγαρικά σύνορα και αποτελεί έναν πολύ **σημαντικό προορισμό εναλλακτικού τουρισμού** στο βόρειο τμήμα της Ελλάδας, καθώς οι Ιαματικές Πηγές και το Βυζαντινό Λουτρό της περιοχής προσελκύουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών. Κατά το 2016, οι διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία και ξενώνες της περιοχής έφτασαν τις 40.000.

ΕΙΚΟΝΑ 6.4 ΑΓΚΙΣΤΡΟ ΔΡΑΣΗ

Πηγή: (agkistroaction.gr)

Ουσιαστικά, η επιχείρηση «Άγκιστρο Δράση» είναι ένας αστικός συνεταιρισμός κοινωνικού σκοπού, όπου τα μέλη έχουν περιορισμένη ευθύνη και σύμφωνα με τον νόμο διαθέτει εμπορική ιδιότητα. Η επιχείρηση «Άγκιστρο Δράση» λειτουργεί με βάση την επιδίωξη του συλλογικού οφέλους και τα συνολικά κέρδη της προκύπτουν από δραστηριότητες που επιδιώκουν το κοινωνικό συμφέρον. (agkistroaction.gr)

6.2.1 Σκοπός της «Agkistro Action»

Η επιχείρηση στοχεύει στην προαγωγή του τοπικού και συλλογικού συμφέροντος, καθώς και να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, στοχεύει στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Η «Άγκιστρο Δράση», πιστεύει πως μέσω της ανάδειξης νέων μορφών εναλλακτικού τουρισμού θα συμβάλλει θετικά στην επισκεψιμότητα και την τοπική οικονομία.

Ένας από τους βασικότερους σκοπούς της επιχείρησης είναι να προωθήσει τον εναλλακτικό τουρισμό στην περιοχή του Αγκίστρου και γενικώς στο βόρειο τμήμα των Σερρών, αφού χαρακτηριστικά στοιχεία του είναι το φυσικό στοιχείο και η ιστορία του τόπου. Έτσι, μέσα σε αυτήν την ιδεολογία δημιουργήθηκε τον Δεκέμβριο του 2015, το γραφείο εναλλακτικού τουρισμού «Agkistro Action». (agkistroaction.gr)

6.2.2 Διοικητικά μέλη της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης

Η επιχείρηση διοικείται ισότιμα από τα μέλη της και τα κέρδη που προκύπτουν από τις δράσεις της δεν διανέμονται σε αυτά. Η Διοικούσα Επιτροπή αποτελείται από τα παρακάτω μέλη:

- Ο Α.Γ. είναι ο πρόεδρος της επιχείρησης, παράλληλα είναι φωτογράφος, ξενοδόχος και Αντιδήμαρχος Τουρισμού και Ποιότητας Ζωής στο Άγκιστρο. (fdomouchtsidis.gr)
- Ο Π.Σ. είναι ο αντιπρόεδρος της επιχείρησης, δημοσιογράφος και εκπρόσωπος τύπου της διοργάνωσης Ρούπελ, ένα φεστιβάλ ιστορικής αναβίωσης της μάχης του Ρούπελ 1941 που αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα. (grafida-sintikis.blogspot.com)
- Ο Γ. Χ. είναι ο Γενικός Γραμματέας της επιχείρησης. (agkistroaction.gr)

(για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε την ιστοσελίδα της επιχείρησης: <https://www.agkistroaction.gr/>)

6.2.3 Δραστηριότητες της «Agkistro Action»

Η κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση «Άγκιστρο Δράση» μέσω ενός γραφείου εναλλακτικού τουρισμού και της ηλεκτρονικής πλατφόρμας που διαθέτει, προσφέρει **δραστηριότητες εναλλακτικού-φυσιολατρικού χαρακτήρα**, όπως ποδηλασία, πεζοπορία, τοξοβολία, κατάβαση στον ποταμό Στρυμόνα με κανό-καγιάκ, καταρρίχηση (garrel), εναέριο πέρασμα (flying fox) κλπ. Πολλές από τις δράσεις που προσφέρει η «Άγκιστρο Δράση» περιλαμβάνει εκδρομές που συνδυάζουν τη φύση με την ιστορία. Όσο αφορά τον ιστορικό τουρισμό, η «Άγκιστρο Δράση» οργανώνει **περιηγήσεις ιστορικού-βιωματικού χαρακτήρα** με τη συνοδεία ιστορικών και ερευνητών, όπως οι περιηγήσεις στο πεδίο μάχης του οχυρού Ρούπελ, στα υπόγεια οχυρά της γραμμής Μεταξά και σε άλλα σημαντικά ιστορικά σημεία που άφησε πίσω του ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος στα ελληνο-βουλγαρικά σύνορα στις Σέρρες. Η «Άγκιστρο Δράση» είναι το πρώτο γραφείο τουρισμού που ξεκίνησε την οργάνωση των περιηγήσεων στο οχυρό Ρούπελ.

ΕΙΚΟΝΑ 6.5 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ «ΑΓΚΙΣΤΡΟ ΔΡΑΣΗ»

Πηγή: (agistro.com)

Ακόμη, η «Άγκιστρο Δράση» διοργανώνει **εκδρομές χαλαρωτικού- θεραπευτικού χαρακτήρα** στα γνωστά Βυζαντινά Λουτρά, που θεωρούνται από τα παλαιότερα στην Ελλάδα. Το γραφείο προσφέρει πολλές συνδυαστικές εκδρομές, όπου ο επισκέπτης μπορεί να συνδυάσει τη χαλάρωση με τη δημιουργική ένταση. Πέραν των δραστηριοτήτων που προσφέρει η «Άγκιστρο Δράση», μέσω της συνεργασίας της με ξενοδοχεία και ξενώνες του Αγκίστρου οι επισκέπτες μπορούν να βρουν δωμάτια σε καλύτερες τιμές. Τέλος, η επιχείρηση ασχολείται με την καλλιέργεια, την τυποποίηση και την διάθεση προϊόντων με βάση το θεραπευτικό φυτό κρανιά. (social-economy.com)

ΕΙΚΟΝΑ 6.6 ΤΟΞΟΒΟΛΙΑ ΣΤΗΝ "ΑΓΚΙΣΤΡΟ ΔΡΑΣΗ"

Πηγή: (agistro.com)

Η «Άγκιστρο Δράση» παράλληλα σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και διάφορους φορείς της περιοχής έχει σκοπό να υλοποιήσει δράσεις που θα προωθούν την οικοτουριστική ανάπτυξη και θα επιφέρουν νέες ευκαιρίες και νέες θέσεις εργασίας. Μέσω της προσέλκυσης νέων επισκεπτών στην ευρύτερη περιοχή του Αγκίστρου, θα ενισχυθεί η τοπική οικονομία και η ταυτότητα της περιοχής, καθώς ενσωματώνονται σε αυτήν οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι που αξίζει να αναδειχθούν. (agkistroaction.gr) (enallaktikos.gr)

6.2.4 **Οικονομικά στοιχεία της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης**

Η κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση «Άγκιστρο Δράση» ανήκει στην ίδια κατηγορία κοινωνικών επιχειρήσεων με την επιχείρηση «Το Χαρούπι», δηλαδή Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού. Έτσι, λειτουργεί μέσα στα ίδια πλαίσια που ορίζει η νομοθεσία για τις επιχειρήσεις που ανήκουν στον φορέα της Κοινωνικής Οικονομίας (Ν.4019/2011 και Ν.4430/2016). Χαρακτηρίζεται ως ένας αστικός συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό και σύμφωνα με τον νόμο διαθέτει εμπορική ιδιότητα. Τα κέρδη της επιχείρησης διατίθενται ετησίως ως εξής:

- 5% για σχηματισμό αποθεματικού
- Μέχρι και 35% στους εργαζόμενους
- Τουλάχιστον 60% για τις διάφορες δραστηριότητες της επιχείρησης

Η χρηματοδότηση της «Άγκιστρο Δράση» βασίστηκε στην συνεταιριστική μερίδα κάθε μέλους, στον ιδιωτικό δανεισμό, στην εθελοντική εργασία, καθώς και στην επιχορήγηση από το πρόγραμμα Leader για την αγορά του εξοπλισμού της επιχείρησης, με 50% ίδια συμμετοχή. (agkistroaction.gr)

6.2.5 **Ανάλυση SWOT**

Εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης

Δυνατά σημεία της επιχείρησης:

- Τα ιδιαίτερα πακέτα εκδρομών και περιηγήσεων της «Άγκιστρο Δράση», όπως η περιήγηση στο οχυρό Ρούπελ και η εκδρομή στα μοναδικά Βυζαντινά Λουτρά, είναι μοναδικά στην τουριστική αγορά της χώρας.
- Υπάρχει ισχυρή πιστοληπτική ικανότητα και καλή φήμη της επιχείρησης στο νομό Σερρών και όχι μόνο, καθώς συνεργάζεται με την τοπική αυτοδιοίκηση και διάφορους φορείς της περιοχής.
- Η επιχείρηση ηγείται στην προσφορά υπηρεσιών εναλλακτικού και ιστορικού τουρισμού στην περιοχή της βόρειας Ελλάδας.
- Η γνώση και η εμπειρία των διοικητικών μελών της επιχείρησης.
- Η τοποθεσία της επιχείρησης αποτελείται από μοναδικά ιστορικά και φυσικά μνημεία.
- Η επιχείρηση έθεσε ολοκληρωμένη πρόταση που έγινε προς το Ταμείο Εθνικής Άμυνας για την μετατροπή οχυρού Καρατάς, μέρος της θρυλικής «Γραμμής Μεταξά» σε ένα Ιστορικό Θεματικό Πάρκο, κάτι που θα αποτελέσει πόλο έλξης νέων επισκεπτών και ανέλιξη της τοπικής οικονομίας. (agkistroaction.gr)

Αδύναμα σημεία της επιχείρησης:

- Η διανομή των κερδών της επιχείρησης είναι σχεδόν περιορισμένη λόγω της νομικής μορφής που ακολουθεί, έτσι το κεφάλαιο κίνησης εξαρτάται από τις αποδοχές της επιχείρησης.

- Η προώθηση της επιχείρησης και των υπηρεσιών που προσφέρει θα μπορούσε να αναδειχθεί περισσότερο μέσω του διαδικτύου, σε εθνικό και πανευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η διαδικτυακή ιστοσελίδα της επιχείρησης, θα μπορούσε να προσφέρει υπηρεσία online αγοράς τοπικών προϊόντων που παράγει η ίδια, όπως προϊόντα με βάση το φυτό κρασιά. (agkistroaction.gr)

Εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης

Ευκαιρίες για την επιχείρηση:

- Τα προγράμματα του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) αποτελούν ένα σημαντικό χρηματοδοτικό εργαλείο για νεοφυείς ή υφιστάμενες κοινωνικές επιχειρήσεις.
- Στην ανάπτυξη και προώθηση της κοινωνικής επιχείρησης μπορούν να συμβάλουν οι Ευρωπαϊκοί Μηχανισμοί Χρηματοδότησης και Ενίσχυσης, όπου είναι επιδοτήσεις από ειδικά ευρωπαϊκά ταμεία.
- Η διαρκής ανάπτυξη των εθνικών δρόμων στο βόρειο τμήμα της χώρας.
- Οι επισκέπτες αναζητούν μία εναλλακτική μορφή τουρισμού που να συνδυάζει τη φυσιολατρία με τη γνώση και την χαλάρωση.
- Λόγω της σταδιακής ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού στην χώρα υπάρχουν αρκετά κενά στην αγορά, τα οποία μπορεί να καλύψει η επιχείρηση με τις υπηρεσίες της.
- Μέσω της τεχνολογικής προόδου, έχουν αναπτυχθεί νέα κανάλια διανομής και η εύρεση και αγορά προϊόντων από τους καταναλωτές έχει γίνει ευκολότερη.
- Η προώθηση της επιχείρησης μπορεί να επιτευχθεί μέσω του διαδικτύου με ελάχιστα οικονομικά μέσα και σε λιγότερο χρόνο. (technopolis.gr) (agkistroaction.gr)

Κίνδυνοι για την επιχείρηση:

- Η ασταθής οικονομική κατάσταση σε παγκόσμιο επίπεδο, μπορεί να αποτελέσει απειλή για την επιχείρηση.
- Ο ανταγωνισμός μεταξύ των κοινωνικών επιχειρήσεων αυξάνεται σταδιακά.
- Η είσοδος νέων κοινωνικών επιχειρήσεων στην αγορά.
- Οι πιθανές αλλαγές στη νομοθεσία που αφορούν τις κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να επηρεάσουν την λειτουργία τους.
- Πολλές αρνητικές συγκυρίες πολιτικού ή οικονομικού χαρακτήρα, όπως οι τρομοκρατικές ενέργειες.

6.3 Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δύο επιχειρήσεων

Οι **ομοιότητες** μεταξύ των δύο επιχειρήσεων προκύπτουν αρχικά από την μορφή και την σύστασή τους, καθώς σύμφωνα με τη νομοθεσία χαρακτηρίζονται ως δύο Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού, με όλα τα λειτουργικά πλαίσια που διέπουν τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Οι κοινωνικές

επιχειρήσεις «Το Χαρούπι» και «Άγκιστρο Δράση» στοχεύουν στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και στην προαγωγή της τοπικής, πολιτιστικής κληρονομιάς και του συλλογικού συμφέροντος, στην προστασία του περιβάλλοντος, στην προσφορά νέων θέσεων εργασίας.

Και οι δύο επιχειρήσεις προάγουν τις δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού μέσω βιωματικών δράσεων, προφέρουν διαφορετικές δραστηριότητες που μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των επισκεπτών. Επίσης, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν στην ιστοσελίδα των δύο επιχειρήσεων πολλές πληροφορίες για τις δραστηριότητες και τις υπηρεσίες που προσφέρουν, την λειτουργία τους και τους σκοπούς τους. Τέλος, οι δύο επιχειρήσεις διαθέτουν μέλη με γνώση και εμπειρία πάνω στις υπηρεσίες που προσφέρουν.

Όσο αφορά τις **διαφορές** μεταξύ των δύο κοινωνικών επιχειρήσεων, αρχικά εντοπίζονται στον τύπο δραστηριοτήτων που προσφέρουν, αφού η κοινωνική επιχείρηση «Το Χαρούπι» προσφέρει εκπαιδευτικές και θεραπευτικές δραστηριότητες με πολλά αναγνωρισμένα εκπαιδευτικά και θεατρικά προγράμματα, σε αντίθεση με την κοινωνική επιχείρηση «Άγκιστρο Δράση» που προσφέρει περιηγήσεις σε γνωστά ιστορικά μνημεία συνδυάζοντας την περιήγηση στη φύση ή την χαλάρωση στο ιστορικό χαμάμ της περιοχής, προάγοντας τον εναλλακτικό τουρισμό. Έτσι, η κάθε επιχείρηση έχει δημιουργήσει το δικό της προσωπικό «χαρακτήρα» που την κάνει να ξεχωρίζει για τις υπηρεσίες της. (charoupi.wordpress.com) (agkistroaction.gr)

6.4 Συμπεράσματα από την έρευνα

Η παρουσίαση και η σύγκριση των δύο κοινωνικών επιχειρήσεων έγινε με στόχο την ανάδειξη της λειτουργίας, των δραστηριοτήτων, των στόχων των επιχειρήσεων, αλλά και των επιδράσεων που ασκούν στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και την εξέλιξη του τουριστικού προϊόντος μέσω του εναλλακτικού τουρισμού. Η κοινωνική επιχείρηση «Το Χαρούπι», δραστηριοποιείται μέσω εναλλακτικών δράσεων με κύριο χαρακτηριστικό τη βιωματική μάθηση. Προσφέρει εκδρομές στη φύση, εργαστήρια που αφορούν την τέχνη και το θέατρο, εκπαιδευτικά σεμινάρια οικολογίας για νέους κλπ. Η κοινωνική επιχείρηση «Άγκιστρο Δράση», λειτουργεί ως γραφείο εναλλακτικού τουρισμού. Προσφέρει δράσεις ιστορικού και φυσιολατρικού χαρακτήρα.

Μέσω της έρευνας που έγινε για τις δύο κοινωνικές επιχειρήσεις συμπεραίνουμε πως παρά τη διαφορετική γεωγραφική θέση και τον χαρακτήρα των δύο κοινωνικών επιχειρήσεων έχουν τους ίδιους σκοπούς και επιδράσεις στην τοπική οικονομία. Και οι δύο επιχειρήσεις λειτουργούν στα πλαίσια της κοινωνικής αλληλεγγύης, σέβονται την τοπική πολιτιστική κληρονομιά και το φυσικό περιβάλλον, στοχεύουν στα συμφέροντα της κοινωνίας και στην οικονομική ανάπτυξη αυτής, προσφέρουν δραστηριότητες που διαπαιδαγωγούν τις γενιές μέσω της ιστορίας, του αθλητισμού και του πολιτισμού.

Έτσι, η κοινωνική επιχειρηματικότητα και ο εναλλακτικός τουρισμός δημιουργούν τα κατάλληλα πλαίσια για την αειφόρα ανάπτυξη των επιχειρήσεων, την προστασία των φυσικών, πολιτιστικών και ιστορικών πόρων, και οικονομικά οφέλη που διαχέονται στην τοπική κοινωνία. Με την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, η οικονομική κατάσταση της χώρας βελτιώνεται και το φυσικό περιβάλλον διατηρείται, καθώς δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και αναξιοποίητες τουριστικά περιοχές αναβιώνουν.

Τέλος, μέσω της έρευνας συμπεραίνουμε πως αν αξιοποιηθούν ορισμένοι υπαρκτοί πόροι ενός προορισμού, που έχουν αδρανοποιηθεί είτε δεν έχουν αξιοποιηθεί καταλλήλως, μπορεί να αποδειχθεί ως μία καινοτομική ιδέα με καλύτερα αποτελέσματα από την αναζήτηση μίας νέας ιδέας πολύ διαφορετικής από τις υπόλοιπες ή και για τη

σύσταση κοινωνικής επιχείρησης με εντελώς μοναδικά προϊόντα/υπηρεσίες. Η αξιοποίηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του τόπου μας, μπορεί να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη για την υγιή ανάπτυξη της χώρας, χωρίς όμως να ξεχνάμε και την προστασία του.

Συμπεράσματα

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους βασικότερους κλάδους της οικονομίας που έχει τη δυνατότητα να ικανοποιεί την ανθρώπινη ανάγκη των διακοπών, προσφέροντας μία ευρεία επιλογή στην μορφή τουρισμού που θέλουν να επιλέξουν σύμφωνα με τις ανάγκες και τους σκοπούς τους, όπως οι επαγγελματικοί, εκπαιδευτικοί, αθλητικοί κλπ. Η νέα μορφή τουρισμού, ο εναλλακτικός τουρισμός, που τα τελευταία χρόνια έχει αποδειχθεί ως μία από τις πλέον επιλέξιμες και βιώσιμες μορφές τουρισμού, έχει διαφοροποιήσει τα κριτήρια και τα κίνητρα που οι άνθρωποι επισκέπτονται έναν τόπο. Ταυτόχρονα, η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού προσφέρει νέες δυνατότητες και τις κατάλληλες προϋποθέσεις εξέλιξης προοπτικών και δημιουργία καλύτερων υποδομών στους τόπους που επισκέπτονται οι τουρίστες.

Μέσω των εναλλακτικών μορφών τουρισμού η οικονομία της Ελλάδας έχει αποκτήσει βασικές προοπτικές για την ανάπτυξή της, όπως στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου που αποτελεί σημαντικό ζήτημα της χώρας και την άνοδο στην επισκεψιμότητα σε τόπους μη προτιμητέους από τους μαζικούς τουρίστες. Ο εναλλακτικός τουρισμός σε σύγκριση με τον μαζικό ή κλασσικό, αποτελεί μία μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται στα πλαίσια της οικολογίας, της βιωσιμότητας, του σεβασμού και της προστασίας της τοπικής κληρονομιάς.

Μετά τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα δημιουργήθηκε ένας νέος τρίτος πυλώνας, η κοινωνική οικονομία. Η κοινωνική οικονομία αφορά άμεσα τον τουρισμό, αφού οι επιχειρήσεις που αναπτύσσονται στον κλάδο της κοινωνικής οικονομίας επιδιώκουν την τοπική ανάπτυξη, την προστασία της πολιτισμικής και φυσικής κληρονομιάς, την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών. Χαρακτηρίζεται ως ένα σύνολο που αποτελείται από διάφορες πρακτικές, όπως οι κοινωνικές επιχειρήσεις, τα κοινωφελή ιδρύματα, οι συνεταιρισμοί κλπ. Εν μέσω της κοινωνικής οικονομίας, προσφέρονται αγαθά και υπηρεσίες που είναι προσιτά σε όλες τις κοινωνικές ομάδες, επιτυγχάνεται η κερδοφορία της κοινωνίας, αλλά και η βιώσιμη ανάπτυξη αυτής.

Στα πλαίσια της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, θεσπίστηκαν προγράμματα, όπως το πρόγραμμα EQUAL(2001-2005), που έχει ως στόχο την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και ένταξη κοινωνικά ευάλωτων ομάδων. Έπειτα, θεσπίστηκε ειδική νομοθεσία για την κοινωνική οικονομία και για την παρουσία των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον νόμο 4019(2011). Μέσα στα πλαίσια του ίδιου νόμου, συστάθηκε ένα τμήμα μητρώου της κοινωνικής οικονομίας που λειτουργεί στο Υπουργείο Εργασίας, που εφαρμόζει βασικές αρχές και θεσμικά πλαίσια για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στη χώρα μας. Επίσης, οι νεοσύστατες επιχειρήσεις που εντάσσονται στο μητρώο χρηματοδοτούνται από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης και ταυτόχρονα επωφελούνται από διάφορα προγράμματα και ρυθμίσεις.

Στα πλαίσια της ενσωμάτωσης αρχών που αφορούν την περιβαλλοντική προστασία και τις κοινωνικές αξίες, στη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών σχεδιάστηκαν ορισμένες αρχές για την βιώσιμη ανάπτυξη, ο Οδηγός 21(Agenda 21), αρχές που ενσωματώθηκαν και αναπτύχθηκαν από πολλά κράτη. Ορισμένοι διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται με την αειφόρα τουριστική ανάπτυξη, σύνταξαν ορισμένα μέτρα και αρχές για την βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού και την προστασία της περιβαλλοντικής και τοπικής κληρονομιάς, σε μορφή χάρτας, η Χάρτα του Αειφόρου και Εναλλακτικού Τουρισμού(1995).

Η κοινωνική καινοτομία αποτελεί το μέσο κάλυψης συγκεκριμένων αναγκών των ανθρώπων και των κοινωνιών, λόγω αδυναμίας κάλυψής τους είτε από την τοπική Αυτοδιοίκηση είτε από το κράτος. Με την ανάπτυξη της κοινωνικής καινοτομίας δημιουργήθηκαν νέες ιδέες για την ίδρυση νεοφυών επιχειρήσεων, νέα προϊόντα και

υπηρεσίες. Συγχρόνως, η τοπική οικονομία άρχισε να αναπτύσσεται προσφέροντας νέες θέσεις εργασίας και βελτιώνοντας τις συνθήκες ζωής των πολιτών. Αντιλαμβανόμαστε, λοιπόν, πως η κοινωνική καινοτομία είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την τοπική και κοινωνική ανάπτυξη.

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα αφορά κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα που στοχεύει να καλύψει ανάγκες της κοινωνίας και των πολιτών της. Με την εφαρμογή της συγκεκριμένης μορφής επιχειρηματικότητας, οι επιχειρήσεις άρχισαν να αναπτύσσονται σε νέους κλάδους εν μέσω νέων επιχειρηματικών ιδεών. Αυτή η επιχειρηματική πολιτική, αποδείχθηκε πιο επιτυχημένη, σε σχέση με την προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών γενικού οφέλους ή μιας κοινής επιχειρηματικής πρακτικής.

Μέσα από τα παραδείγματα των δύο κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού, όπως χαρακτηρίζονται οι κοινωνικές επιχειρήσεις με εμπορική ιδιότητα, σε διαφορετικές γεωγραφικές τοποθεσίες έγινε σύγκριση της λειτουργίας, των σκοπών-στόχων, των δραστηριοτήτων και ανάλυση Swot. Οι επιχειρήσεις αυτές, αναπτύσσουν την τοπική οικονομία, προσφέρουν νέες θέσεις εργασίας, σέβονται τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά, και εν μέσω των δράσεων τους προσφέρουν στους επισκέπτες έναν διαφορετικό τρόπο χαλάρωσης που συνδυάζει τη μάθηση και την αγάπη για τη φύση. Ο εναλλακτικός τουρισμός, είναι η νέα μορφή τουρισμού που μας αποδεικνύει πως μπορεί να υπάρχει βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και κοινωνική ωφέλεια, χωρίς την εξαθλίωση της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς που επιφέρει ο μαζικός τουρισμός.

Προτάσεις

Για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα, θα πρέπει να οριστούν συγκεκριμένες δράσεις για την αντιμετώπιση οικονομικών και κοινωνικών ζητημάτων που επικρατούν, όπως η διασφάλιση χρηματοδοτικών πόρων από μεριάς της κυβέρνησης και των σχετικών φορέων/οργανισμών, ώστε να γίνει η παροχή κατάλληλων κεφαλαίων στήριξης για νεοφυείς επιχειρήσεις. Μέσω των κεφαλαίων αυτών, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν ακόμη και προγράμματα, που σε συνδυασμό με ορισμένη χρηματοδοτική στήριξη οι κοινωνικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να αναπτύσσονται σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο και όχι μόνο κατά την ίδρυσή τους.

Για την ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, είναι σημαντικό να εξεταστεί η σχετική νομοθεσία που αφορά τις κοινωνικές επιχειρήσεις, ώστε να δημιουργηθούν τα κατάλληλα ευνοϊκά πλαίσια για την ανάπτυξη και την στήριξή τους, αλλά και για την προτροπή νέων επιχειρηματιών να αναπτυχθούν εν μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Ακόμη, είναι σημαντικό να δημιουργηθούν εκπαιδευτικά σεμινάρια και προγράμματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας, σε ιδρύματα και σχολεία, που θα αποτελέσουν ένα μέσο ενημέρωσης για τις θετικές επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει. Ένα ακόμη πρόβλημα της τοπικής κοινωνίας που χρήζει ως προς την επίλυσή του, είναι η ανάπτυξη των ανεκμετάλλετων τουριστικά περιοχών της χώρας. Συνήθως, στις περιοχές αυτές δεν γίνονται επιχειρηματικές επενδύσεις, καθώς θεωρούνται μη κερδοσκοπικές για τους επιχειρηματίες. Μέσω της καινοτομίας και της τεχνολογικής προόδου, μπορούν να προβληθούν τα μοναδικά χαρακτηριστικά του κάθε περιοχής, αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα και την τοπική οικονομία.

Ακόμη, προτείνεται η συνεχής ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, που μπορεί να αποτελέσει λύση στο πρόβλημα της εποχικότητας του τουρισμού, αφού η Ελλάδα έχει την ικανότητα να προσφέρει τουριστικό προϊόν όλες τις εποχές του χρόνου. Πέραν της ανάδειξης των προορισμών, σημαντικό είναι να επιτευχθεί η διατήρηση της πολιτισμικής και φυσικής κληρονομιάς, και η ορθή ενημέρωση των τουριστών και των κατοίκων για την προστασία του τόπου. Εξίσου σημαντική θεωρείται και η άμεση συνεργασία των ιδιωτικών με τους δημόσιους φορείς για την επίτευξη κοινών στόχων τουριστικής ανάπτυξης.

Τέλος, θα ήταν σημαντική η δημιουργία νέων κατάλληλων υποδομών και στη συντήρηση αυτών, όπως οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων, η ανακατασκευή και συντήρηση αεροδρομίων. Θα μπορούσαν να κατασκευαστούν νέες επιχειρήσεις, μουσεία και πολιτιστικά κέντρα σε περιοχές που υπάρχει η ανάγκη για τουριστική ανάπτυξη. Βέβαια, κρίνεται σημαντική η συντήρηση σε διάφορα πολιτιστικά μνημεία, ώστε αυτά να μπορούν να αναδειχθούν. (για περισσότερες προτάσεις, βλέπε Παράρτημα Γ σελ.62-63)

Βιβλιογραφία

agistro.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 26, 2019, από *agistro.com*:
<https://www.agistro.com/action.html>

agistro.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 26, 2019, από *agistro.com*:
<https://www.agistro.com/action.html>

agkistroaction.gr. (n.d.). Ανάκτηση 12 20, 2019, από *agkistroaction.gr*:
<https://www.agkistroaction.gr/koinsep/>

Borzaga C., D. J. (1999). *Social enterprises*. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γ.Δ. Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων.

charoupi.files.wordpress.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 6, 2019, από *charoupi.wordpress.com*:
https://charoupi.files.wordpress.com/2018/01/cf87ceb1cf81cebfcf8dcf80ceb9ceb3cf81ceaaceb3cebfcf81ceb7_cf80ceb5cf81ceb9ceb3cf81ceb1cf86ceae.pdf

charoupi.wordpress.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 5, 2019, από *charoupi.wordpress.com*:
<https://charoupi.wordpress.com/%cf%84%ce%bf-%cf%87%ce%b1%cf%81%ce%bf%cf%8d%cf%80%ce%b9/%ce%bc%ce%b7%cf%84%cf%81%cf%8e%ce%bf-%ce%ba%ce%bf%ce%b9%ce%bd%cf%89%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%ae%cf%82-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%b1%ce%bb%ce%bb%ce%b7%ce%bb%ce%ad%ce%b3%ce%b3%cf>

charoupi.wordpress.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 6, 2019, από *charoupi.wordpress.com*:
<https://charoupi.wordpress.com/%cf%84%ce%bf-%cf%87%ce%b1%cf%81%ce%bf%cf%8d%cf%80%ce%b9/>

charoupi.wordpress.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 7, 2019, από *charoupi.wordpress.com/ποιοι-είμαστε*:
<https://charoupi.wordpress.com/%cf%80%ce%bf%ce%b9%ce%bf%ce%b9-%ce%b5%ce%af%ce%bc%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b5/>

charoupi.wordpress.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 8, 2019, από *charoupi.wordpress.com/ο-αγρός*: <https://charoupi.wordpress.com/%ce%bf-%ce%b1%ce%b3%cf%81%cf%8c%cf%82/>

charoupi.wordpress.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 09, 2019, από *charoupi.wordpress.com/εναλλακτικός-τουρισμός*:
<https://charoupi.wordpress.com/%ce%b5%ce%bd%ce%b1%ce%bb%ce%bb%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%ba%cf%8c%cf%82-%cf%84%ce%bf%cf%85%cf%81%ce%b9%cf%83%ce%bc%cf%8c%cf%82/%ce%b1%ce%bb%ce%bb%ce%b7%ce%bb%ce%ad%ce%b3%ce%b3%cf%85%ce%bf%cf%82-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%bf%ce%>

Deakins, D., & Freel, M. (2017). *Επιχειρηματικότητα και Μικρές Επιχειρήσεις*. Αθήνα: Rosili.

designforservice.wordpress.com. (n.d.). Ανάκτηση Ιούλιος 5, 2019, από <https://designforservice.wordpress.com/2010/09/28/the-open-book-of-social-innovation/>:

<https://www.google.com/search?q=%CE%B7+%CF%83%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B1+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82+%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0a>

eclass.uniwa.gr. (n.d.). Ανάκτηση 12 3, 2019, από *eclass.uniwa.gr*:

https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/MECH112/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%9F%CE%A5%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3/%CE%9C%CE%95%CE%98%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%99_%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%91%CE%A3%20Copy.pdf

EIM Business and Policy Research. (2011). *Do SMEs create more and better jobs?*

e-kyklades.gr. (n.d.). Ανάκτηση 5 22, 2019, από *e-kyklades.gr*: <https://www.e-kyklades.gr/articles/article.jsp?context=103&categoryid=1077&articleid=5651>

enallaktikos.gr. (n.d.). Ανάκτηση 11 29, 2019, από *www.enallaktikos.gr*:

http://www.enallaktikos.gr/kg15el_to-xaroypi-koinsep_a4319.html

enallaktikos.gr. (n.d.). Ανάκτηση 12 26, 2019, από *enallaktikos.gr*:

http://www.enallaktikos.gr/kg15el_agkistro-drasi-koinsep_a4242.html

fdomouchtsidis.gr. (n.d.). Ανάκτηση 12 23, 2019, από *fdomouchtsidis.gr*:

<https://fdomouchtsidis.gr/%CE%B5%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B3%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF%CE%B9-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CE%B9/>

grafida-sintikis.blogspot.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 23, 2019, από *grafida-sintikis.blogspot.com*:

https://grafida-sintikis.blogspot.com/2018/05/1941_26.html

Harding, R. (2004). *Social enterprise. The new economic engine*. London: London Business School.

ied.eu. (n.d.). Ανάκτηση 7 13, 2019, από *ied.eu*: <https://ied.eu/project-updates/starting-social-enterprise/>

JobTown URBACT. (2014). <http://urbact.eu/>. Ανάκτηση Ιούλιος 2, 2019, από

https://urbact.eu/sites/default/files/urbact5_el_impa.9.pdf

kathimerini.gr. (n.d.). Ανάκτηση 5 12, 2019, από *kathimerini.gr*:

<https://www.kathimerini.gr/1035722/gallery/epikairothta/ellada/politistikos-toyrismos-xamenh-eykairia-h-nea-eykairia>

koinsep.org. (n.d.). Ανάκτηση 12 19, 2019, από *koinsep.org*:

<http://koinsep.org/%cf%83%cf%85%ce%bd%ce%b5%cf%81%ce%b3%ce%b1%cf%84>

%ce%b9%ce%ba%ce%bf%ce%af-
%cf%83%cf%87%ce%b7%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%cf%83%ce%bc%ce%bf
%ce%af-
%ce%ba%ce%b1%ce%b9%ce%bd%ce%bf%cf%84%ce%bf%ce%bc%ce%af%ce%b1/

Lickorish, L., & Jenkins, C. (2004). *Μια εισαγωγή στον τουρισμό*. Αθήνα: Κριτική.

marcuscoetzee.co.za. (n.d.). Ανάκτηση Ιούλιος 5, 2019, από [marcuscoetzee.co.za](https://www.marcuscoetzee.co.za/thoughts-on-the-social-economy-strategy-in-south-africa/):
<https://www.marcuscoetzee.co.za/thoughts-on-the-social-economy-strategy-in-south-africa/>

Middleton, V., & Hawkins, R. (2004). *Τουριστικό Μάρκετινγκ για Βιώσιμη Ανάπτυξη*. Αθήνα: Κριτική .

Roper, J., & Cheney, G. (2005). Leadership, learning and human resource management: the meanings of social entrepreneurship today. *Corporate Governance* .

Senecal, G. (2012). *Community development and social actor theories*. Canada.

social-economy.com. (n.d.). Ανάκτηση 12 26, 2019, από [social-economy.com](https://www.social-economy.com/koinsep-aggistro-drasi.html):
<https://www.social-economy.com/koinsep-aggistro-drasi.html>

solikon2015.org. (n.d.). Ανάκτηση Ιούλιος 5, 2019, από [solikon2015.org](https://solikon2015.org/de/blog/first-forum-solidarity-and-social-economy-bruxelles):
<https://solikon2015.org/de/blog/first-forum-solidarity-and-social-economy-bruxelles>

Storey, D. J., Greene, F. J., Χασσίδ, Ι., & Φαφαλιού, Ε. (2011). *Επιχειρηματικότητα για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις*. Αθήνα: Κριτική.

technopolis.gr. (n.d.). Ανάκτηση 12 31, 2019, από [technopolis.gr](https://www.technopolis.gr/uploads/files/odhgos_eykairion_gia_tis_koinonikes_epixeirhseis.pdf):
https://www.technopolis.gr/uploads/files/odhgos_eykairion_gia_tis_koinonikes_epixeirhseis.pdf

traveldailynews.gr. (n.d.). Ανάκτηση 5 10, 2019, από [traveldailynews.gr](https://traveldailynews.gr/news/article/54428):
<https://traveldailynews.gr/news/article/54428>

travelstyle.gr. (n.d.). Ανάκτηση 5 9, 2019, από [travelstyle.gr](https://www.travelstyle.gr/agrotourismos-ellada-katalumata-gia-fusiolatres/):
<https://www.travelstyle.gr/agrotourismos-ellada-katalumata-gia-fusiolatres/>

Varum, C., & Rocha, V. (2013). Small Business Economics. *Employment and SMEs during crises*, 40(1) , σσ. 9-25.

vitantravel.gr. (n.d.). Ανάκτηση 6 4, 2019, από [vitantravel.gr](http://vitantravel.gr/%CE%B1%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%83-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%83/):
<http://vitantravel.gr/%CE%B1%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%83-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%83/>

wikipedia.org. (n.d.). Ανάκτηση 12 17, 2019, από [wikipedia.org](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7_SWOT):
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7_SWOT

World Wildlife Fund: Κοινωνική Οικονομία. (n.d.). Ανάκτηση Ιούλιος 18, 2019, από WWF: <https://www.wwf.gr/sustainable-economy/vision/social-economy>

www.entre.gr. (n.d.). Ανάκτηση Ιούλιος 20, 2019, από <http://entre.gr/i-koinwniki-epixeirimatikotita-stous-neous/>: <http://entre.gr/wp-content/uploads/2017/06/social-enterprise.png>

www.ncy.org.cy. (n.d.). Ανάκτηση 10 20, 2019, από <http://www.ncu.org.cy/MSc/projects/tourism/touristikisinidisi.html>

Xirouchakis, F. (2015). Entrepreneurship Activity and Innovation in the Greek Regions. *The Cyprus Journal of Sciences Vol.13* , σσ. 105-117.

Αδάμ, Σ. (2014). *Οδηγός δημιουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων.* Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας.

Βαρβαρέσος, Σ. (2000). *Τουρισμός οικονομικές προσεγγίσεις.* Αθήνα.

Βενετσανοπούλου, Μ. (2006). *Η κρατική συμβολή στον τουρισμό, εναλλακτικές μορφές τουρισμού.* Αθήνα: Interbooks.

Δολόγλου, Ν. (2008, Ιουνίου 10). *ΜΕΚΔΕ:ΕΜΠ.* Ανάκτηση από <http://mirc.ntua.gr/foundation/keimena/Dologlou%20-%20Mountain%20tourism.pdf>

Ευθυμιάτου-Πουλάκου, Α. (2009). *Τουριστικό Δίκαιο.* Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ.Σάκκουλα.

Ηγουμενάκης, Ν., & Κραβαρίτης, Κ. (2004). *Τουρισμός Βασικές Έννοιες.* Αθήνα: Interbooks.

Καραγιάννης, Η., & Μπακούρος, Ι. (2010). *Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα.* Θεσσαλονίκη: Σοφία.

Καραγιάννης, Σ., & Έξαρχος, Γ. (2006). *Τουρισμός: Τουριστική οικονομία Ανάπτυξη Πολιτική.* Ηράκλειο: Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας Κρήτης.

Κοκκώσης, Χ., & Τσάρτας, Π. (2001). *Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον.* Αθήνα: Κριτική.

Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., & Γκρίμπα, Ε. (2011). *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.* Αθήνα: Κριτική.

Κομίλης, Π. (2007). *Οικοτουρισμός: Η εναλλακτική προοπτική αιεφόρου τουριστικής ανάπτυξης.* Αθήνα: Προπομπός.

Κουτουλάς, Δ. (2001). *Ο θεωρητικός προσδιορισμός του τουριστικού προϊόντος ως βασική προϋπόθεση του τουριστικού μάρκετινγκ.* Χίος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Κριεμάδης, Θ. (2011). *Η Καινοτομία στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις.* Αθήνα: Οικονομική Βιβλιοθήκη.

Μοίρα, Π. (2009). *Θρησκευτικός Τουρισμός.* Αθήνα : Interbooks.

Παράρτημα Α: Τουρισμός

Ορισμός του Τουρισμού

Ο **τουρισμός** αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο που διαρκώς εξελίσσεται. Η λέξη τουρισμός προέρχεται από την αγγλική λέξη *tour* = 'γύρος', όσο και από την γαλλική λέξη *tourisme* = 'περιήγηση'. (Καραγιάννης & Έξαρχος, 2006)

Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα δόθηκαν οι πρώτοι ορισμοί του τουρισμού από τους ειδικούς. Ένας από τους πρώτους ορισμούς δόθηκε από τους **Hunziger** και **Krapf** του Πανεπιστημίου της Βέρνης το 1941: «Τουρισμός είναι το σύνολο των σχέσεων και φαινομένων που προκύπτουν από το ταξίδι προς έναν τόπο και την παραμονή ξένων στον τόπο αυτό, εφόσον η παραμονή δεν έχει τον χαρακτήρα της μόνιμης εγκατάστασης και συνεπώς δεν ασκείται κάποια δραστηριότητα για την εξασφάλιση εισοδήματος». (Κουτουλάς, 2001)

Ο ορισμός του τουρισμού που έγινε αποδεκτός σε διεθνές επίπεδο είναι αυτός του **Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού** (World Tourism Organization – WTO), που θεωρήθηκε από την Επιτροπή Στατιστικής του **Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών** (ΟΗΕ) και ορίστηκε ως εξής: « ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ατόμων που ταξιδεύουν και μένουν για λιγότερο από ένα έτος σε ένα μέρος διαφορετικό από τον τόπο κατοικίας τους, με σκοπό την αναψυχή, την εργασία ή άλλους σκοπούς ». (Middleton & Hawkins, 2004)

Επιπροσθέτως, ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο ορισμός που υιοθετήθηκε από το **Ευρωκοινοβούλιο**, παρουσιάζοντας τον τουρισμό: « ως το σύνολο των σχέσεων και των φαινομένων που συνδέονται με τα ταξίδια και τη διαμονή των προσώπων για τα οποία ο τόπος αυτός δεν είναι τόπος ούτε της κατοικίας τους αλλά ούτε και της μόνιμης εργασίας τους ». (Ευθυμιάτου-Πουλάκου, 2009)

Κατηγορίες του τουρισμού

Η τουριστική αγορά, λόγω του εκτεταμένου εύρους της, τμηματοποιήθηκε για την διευκόλυνση της ανάλυσης της και για την επίτευξη ενός καλού συνδυασμού τουριστικής αγοράς- τουριστικού προϊόντος και της προώθησης του. Σύμφωνα με τον Ηγουμενάκη Νίκο, ο τουρισμός διακρίνεται σε **έξι βασικές κατηγορίες**:

- **Μαζικός Τουρισμός**: χαρακτηρίζεται από την ομαδικότητα συμμετοχής των συμμετεχόντων τουριστών σε διάφορες φάσεις της τουριστικής δραστηριότητας, δεν συνδέεται όμως αποκλειστικά με τον τουρισμό διακοπών- αναψυχής μακράς διαμονής. Έχει συλλογικό- ομαδικό χαρακτήρα στον τρόπο οργάνωσης και εκτέλεσης της τουριστικής μετακίνησης.
- **Ατομικός Τουρισμός**: χαρακτηρίζεται από ανεξάρτητη ατομική οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού από τους ίδιους τους τουρίστες και συνδυάζεται με τη μετακίνηση με ατομικά- ιδιωτικά μέσα.
- **Εσωτερικός Τουρισμός**: το συγκεκριμένο είδος τουρισμού πραγματοποιείται από τον ντόπιο πληθυσμό ενός κράτους μέσα στην χωροταξική της περιφέρεια.

- **Εξωτερικός Τουρισμός:** πραγματοποιείται από άτομα τα οποία κατοικούν μόνιμα σε ένα κράτος και το εγκαταλείπουν για περιορισμένο χρονικό διάστημα με σκοπό την επίσκεψη άλλων χωρών- κρατών για τουριστικούς λόγους και έχουν ως σκοπό την ικανοποίηση ορισμένων τουριστικών επιθυμιών ή αναγκών τους.
- **Συνεχής Τουρισμός:** έχει διάρκεια όλον το χρόνο, χωρίς να επηρεάζονται οι δραστηριότητές του από κλιματολογικές συνθήκες που μπορεί να επικρατούν σε κάθε εποχή του χρόνου.
- **Εποχιακός Τουρισμός:** δεν έχει διάρκεια όλο τον χρόνο, ερχόμενος σε αντίθεση με τον συνεχή τουρισμό, οι δραστηριότητές του επηρεάζονται άμεσα από τις κλιματολογικές συνθήκες που μπορεί να επικρατούν σε διαφορετικές εποχές του χρόνου σε κάθε χώρα. (Ηγουμενάκης & Κραβαρίτης, 2004)

Παράρτημα Β: Ανάλυση της έννοιας της κοινωνικής επιχείρησης

Η ανάλυση της έννοιας της κοινωνικής επιχείρησης ως μικρομεσαία επιχείρηση

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι επιχειρήσεις μικρομεσαίου μεγέθους που απασχολούν 0-250 εργαζόμενους και ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνεισφέρουν περισσότερο από το 50% της απασχόλησης στον μη χρηματοπιστωτικό κλάδο σε όλες τις οικονομίες σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως για παράδειγμα στην Ελλάδα φτάνει το 87%. (Deakins & Freel, 2017) . έχουν αναγνωριστεί σαν παρεμφερείς λύσεις ως προς την παράγωγη πλούτου, προσφοράς εργασίας, αλλά και προσφοράς σημαντικών κοινωνικών υπηρεσιών.

Η διανομή των συγκεκριμένων υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο διακατέχει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και στην εξέλιξη των τοπικών κοινωνιών. Στην κοινωνική οικονομία σαν πλεονέκτημα εμφανίζετε η συμβολή στην επίτευξη κοινωνικής συνοχής προσφέροντας σε άτομα ανεξαρτήτως φύλλου, ικανοτήτων και ηλικίας την δυνατότητα να εργαστούν με μεγαλύτερη οικονομική ελευθερία και προσωπική επαγγελματική εξέλιξη.

Η κοινωνική οικονομία στηρίζετε σε ορισμένες αρχές όπως η προσωπική συμμετοχή μέσω μιας διαδικασίας ενεργού συμμετοχής του πολίτη στα κοινά, αλλά και της αλληλεγγύης, προβάει ένα πρότυπο υψηλής ποιότητας θέσεων εργασίας και μια καλύτερη ποιότητα ζωής, προάγοντας ένα ορθό και κατάλληλο πλαίσιο για νέες μορφές καινοτομίας, επιχειρηματικότητας και εργασίας. Παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της τοπικής αγοράς καθώς και της κοινωνικής συνοχής, συμβάλλοντας στην σταθερότητα και στην ανάπτυξη των οικονομικών αγορών, δηλώνοντας κοινωνικώς υπεύθυνη και σύμφωνη με τους στρατηγικούς, επιχειρηματικούς στόχους και τις προτεραιότητες της ευρωπαϊκής ένωσης, όπου κάποιοι από αυτούς είναι η πλήρης απασχόληση των πολιτών και την καταπολέμηση της φτώχειας στην βιώσιμη παγκόσμια και τοπική ανάπτυξη.

Στον τρίτο τομέα, όπου εμπεριέχονται και εγχειρήματα κοινωνικής οικονομίας περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα φορέων, θεσμών και συλλογικοτήτων, ταυτόχρονα οι ιδέες και οι πρωτοβουλίες τους μπορεί να προέρχονται από ένα άτομο, μια ομάδα ή μια οργάνωση κ.α. (Senecal, 2012)

Η οικονομική φύση των κοινωνικών επιχειρήσεων αποτελείται από τη συνεχή δράση για την παράγωγη αγαθών και υπηρεσιών ή για την πώληση τους σε συνδυασμό με τον υψηλό βαθμό αυτονομίας, με αλλά λόγια τις ανεξαρτητοποίησης από την χρηματοδότηση δημόσιων αρχών ή άλλων οργανώσεων, όπως για παράδειγμα συμβαίνει με τις εθελοντικές οργανώσεις.

Παρόλα αυτά, η σύσταση και τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιχειρήσεων διαφέρουν από άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων που βασίζονται στη σύναψη εταιρικών σχέσεων μεταξύ των διαφόρων κοινωνικοοικονομικών φορέων και στην ύπαρξη ενός δημοκρατικού πλαισίου στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων αλλά και στον προσδιορισμό ενός ξεκάθਾਰου στόχου που να οδηγεί ως προς το όφελος της τοπικής κοινότητας. Επιπλέον, διαφέρει και ο περιορισμός στη διανομή των κερδών, χωρίς να αναιρείται η επίτευξη των κερδών από τις επιχειρήσεις αυτές. (Roper & Cheney, 2005)

Κοινωνική επιχειρηματικότητα και καινοτομία στις επιχειρήσεις

Οι επιχειρήσεις που αναπτύσσονται μέσω της κοινωνικής καινοτομίας και επιχειρηματικότητας ονομάζονται κοινωνικές επιχειρήσεις και αναπτύσσονται μέσω της φιλανθρωπίας και της αλληλεγγύης, καθώς απευθύνονται σε όλες τις ομάδες ανθρώπων και ιδίως στις ευάλωτες ομάδες ανθρώπων. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις δεν έχουν κερδοσκοπικά ενδιαφέροντα, αλλά επιδιώκουν το συλλογικό συμφέρον και εν μέσω αυτών των πρακτικών επιδιώκουν να αναπτύξουν την τοπική οικονομία, να συμβάλλουν στην λύση κοινωνικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Έτσι, μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας οι κοινωνικές επιχειρήσεις, όπως συνεταιρισμοί, τουριστικά γραφεία, εστιατόρια, πολιτιστικοί χώροι, εξελίσσονται και προωθούνται είτε ανεξάρτητα είτε μέσω διαφόρων καναλιών διανομής, προσφέροντας μοναδικά καινοτόμα προϊόντα ή υπηρεσίες που ξεφεύγουν από αυτά που έχει συνηθίσει ο μέσος άνθρωπος. Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) επιδιώκουν το συλλογικό και κοινωνικό συμφέρον και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Λειτουργούν μέσα στα πλαίσια της αιεφόρου τουριστικής ανάπτυξης και στοχεύουν ως προς τη συμβολή στην τοπική οικονομία.

Παράρτημα Γ: Προτάσεις

Στην εποχή μας, υπάρχει δυνατότητα διαφήμισης μέσω του διαδικτύου, ένα μέσο που μπορεί να αποτελέσει μηχανισμό ανάπτυξης και προώθησης του τουριστικού προϊόντος/περιοχής. Ακόμη, μπορούν να δημιουργηθούν ενημερωτικές ιστοσελίδες από την αρμόδια αυτοδιοίκηση, που μπορεί να επισκεφτεί κάποιος, προκειμένου να

ενημερωθεί για τον τόπο που σκοπεύει να επισκεφτεί. Μέσω των ιστοσελίδων αυτών, μπορούν να δημιουργηθούν ειδικά ερωτηματολόγια για τους επισκέπτες της ιστοσελίδας, που θα βοηθούν στην καταμέτρηση και παρατήρηση της τουριστικής ζήτησης για την συγκεκριμένη περιοχή.

Κρίνεται απαραίτητη η συνεχόμενη εκπαίδευση του ανθρωπίνου δυναμικού που εργάζεται στον τουρισμό, καθώς και όλους τους εμπλεκόμενους με τον τουρισμό, ώστε να ενημερώνονται και να εκπαιδεύονται για την εξέλιξη των νέων τεχνολογιών και να εξειδικεύονται σε ζητήματα του τουριστικού κλάδου. Τέλος, προτείνεται ο επαναπροσδιορισμός στην λειτουργία και ανάπτυξη των επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου. Οι αρμόδιες αρχές μπορούν να εφαρμόσουν σχέδια βιώσιμης ανάπτυξης της κάθε περιοχής, σύμφωνα με τις δυνατότητες και τις ανάγκες της. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με οικολογικούς και κοινωνικούς δείκτες, σεβόμενες την τοπική κοινωνία και το φυσικό της περιβάλλον. Ο συνδυασμός της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με τον εναλλακτικό τουρισμό δημιουργεί τα κατάλληλα πλαίσια για την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη της χώρας, την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

